

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY RADWANICE

Spis treści

Spis treści	2
I. Ogólne informacje o gminie	3
II. Wymiar społeczny	5
II.1 Sytuacja demograficzna	5
II.2 Pomoc społeczna	10
II.3 Edukacja	12
II.4 Bezpieczeństwo	15
II.5 Kultura	16
II.6 Sport	18
II.7 Ochrona zdrowia	19
II.8 Działalność organizacji pozarządowych	20
III. Wymiar gospodarczy	25
III.1 Aktywność zawodowa mieszkańców	25
III.2 Rolnictwo	25
III.3 Podmioty gospodarcze	27
III.4 Turystyka	32
IV. Wymiar przestrzenny	35
IV.1 Walory kulturowo-przyrodnicze	35
IV.1.1. Zabytki	35
IV.1.2. Warunki przyrodnicze	39
IV.2 Infrastruktura techniczna	41
IV.2.1. Transport	41
IV.2.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	42
IV.2.3. Sieć gazowa	42
IV.2.4. Sieć elektryczna	42
IV.2.5. Gospodarka ciepła	43
IV.2.6. Mieszkalnictwo	43
IV.3 Stan środowiska	44
Spis tabel	47
Spis rysunków	49

I. Ogólne informacje o gminie

Gmina wiejska Radwanice leży w północnej części województwa dolnośląskiego i północno-zachodniej części powiatu polkowickiego. Graniczy z gminami: Gaworzyce, Przemków, Chocianów i Polkowice z powiatu polkowickiego oraz gminami: Jerzmanowa i Żukowice z powiatu głogowskiego. Jej powierzchnia wynosi 8424 ha. Odległość do siedziby powiatu, czyli miasta Polkowice, wynosi około 15 km. Ponadto posiada ona bardzo dobre połączenie komunikacyjne zwłaszcza z północną i południową częścią kraju poprzez dostęp do drogi ekspresowej S3. W odległości niecałych 100 km zlokalizowane są także lotniska: Zielona Góra – Babimost (88,5 km) oraz Port Lotniczy Wrocław (96,8 km).

Obszar gminy jest podzielony na 13 sołectw: Buczyna, Strogoborzyce, Drożów, Drożyna, Jakubów, Kłębanowice, Lipin, Łagoszów Wielki (ze wsiami Łagoszów Wielki i Dobromil), Nowy Dwór, Nowa Kuźnia (ze wsiami Nowa Kuźnia i Teodorów), Przesieczna (ze wsiami Przesieczna i Borów), Radwanice oraz Sieroszowice (ze wsiami Sieroszowice i Ułanów).

Rysunek 1 Gmina Radwanice na tle powiatu polkowickiego.
Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/20.html> [dostęp: 7.06.2023 r.]

Początki osadnictwa w granicach obecnej gminy Radwanice sięgają już pradziejów i epoki kamienia. Ślady osadnictwa z tamtych okresów odnaleziono m.in. w rejonie miejscowości: Buczyna, Kłębanowice, Łagoszów Wielki, Przesieczna, Radwanice i Sieroszowice. Średniowieczni mieszkańcy tych osad zajmowali się głównie rolnictwem i hodowlą. Najprężniej funkcjonowały wsie Wiesau i Ransdorf (w Wiesau znajdowały się m.in.: browar, fabryka krochmalu, szkoła i tartak, zaś mieszkańcy Ransdorf

zajmowali się głównie hodowlą bydła i owiec). Po 1938 r. miejscowości te połączono, tworząc obecne Radwanice. Do dalszego rozwoju osadnictwa w gminie przyczyniło się odkrycie w 1957 r. w rejonie Sieroszowic złoża polimetalicznych rud miedzi.

II. Wymiar społeczny

II.1 Sytuacja demograficzna

Liczba mieszkańców gminy Radwanice w ostatnich latach ulega wzrostowi. Jest to bardziej korzystna sytuacja niż w powiecie polkowickim czy województwie dolnośląskim, gdzie odnotowano spadki odpowiednio na poziomie -0,45% i -2,66%. Sytuacja demograficzna od 2021 r. charakteryzuje się równowagą liczby mężczyzn i kobiet. Mimo tych pozytywnych trendów istotne są problemy związane przede wszystkim z malejącą liczbą urodzeń żywych i związanym z tym spadkiem przyrostu naturalnego.

Tabela 1 Liczba mieszkańców gminy Radwanice w latach 2018-2022 z uwzględnieniem płci.

	2018	2019	2020	2021	2022	zmiana
mężczyźni	2427	2424	2455	2460	2516	↑ 3,67%
kobiety	2378	2384	2398	2445	2513	↑ 5,68%
ogółem	4805	4808	4853	4905	5029	↑ 4,66%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radwanicach.

Tabela 2 Liczba ludności gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski w 2022 r.

Jednostka	Liczba ludności [os.]	Udział ludności [%]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
gmina Radwanice	5 029	-	59,7
powiat polkowicki	61 308	8,20	78,6
województwo dolnośląskie	2 888 033	0,17	144,8
Polska	37 766 327	0,01	120,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 3 Liczba ludności gminy Radwanice oraz gęstość zaludnienia na tle powiatu polkowickiego w 2022 r.

Gmina	Liczba ludności [os.]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
Chocianów	12 469	56,2
Chocianów - miasto	7 455	828,3
Chocianów - obszar wiejski	5 014	23,6
Gaworzyce	3 768	49,1
Grębocice	5 293	43,5
Polkowice	26 915	160,5
Polkowice - miasto	21 505	905,9
Polkowice - obszar wiejski	5 410	37,6
Przemków	7 834	72,7
Przemków - miasto	5 608	908,9
Przemków - obszar wiejski	2 226	21,9
Radwanice	5 029	59,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 4 Ruch naturalny ludności w latach 2018-2022 w gminie Radwanice.

	2018	2019	2020	2021	2022
urodzenia żywe ogółem	53	63	55	44	48
zgony ogółem	45	44	55	58	35
przyrost naturalny	8	19	0	-14	-31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radwanicach.

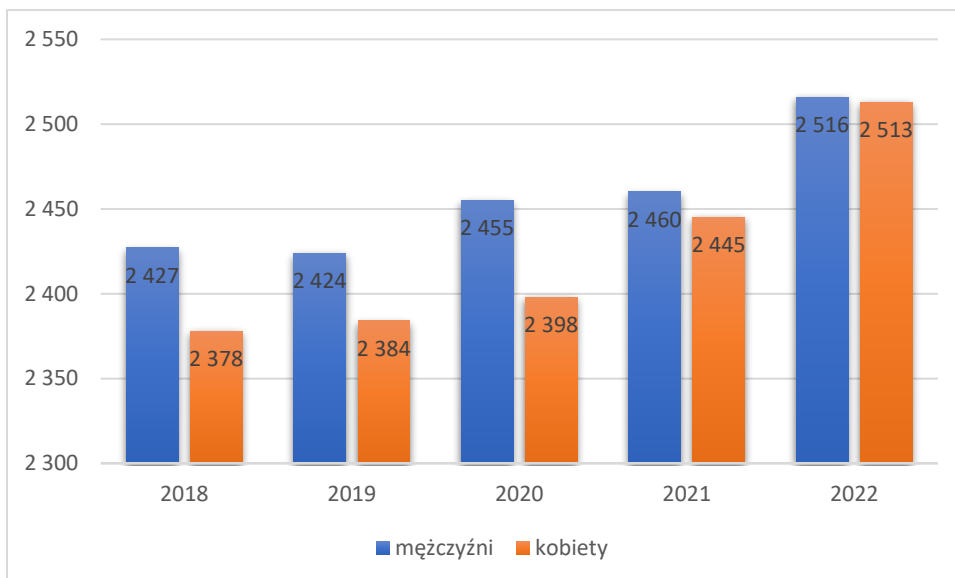
Saldo migracji krajowych w ostatnich 5 latach jest dla gminy Radwanice dodatnie, poza 2019 r. Zdecydowanie przeważają przeprowadzki z miast na teren gminy, co wiązać należy z bliskością ważnych ośrodków miejskich Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Choć dużo niższa, to jednak utrzymująca się na w miarę stałym poziomie, jest liczba osób opuszczających teren gminy. Z kolei migracje zagraniczne nie mają właściwie znaczenia z punktu widzenia struktury demograficznej gminy.

Tabela 5 Saldo migracji w gminie Radwanice w latach 2018-2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
zameldowania ogółem	93	85	127	127	176
zameldowania z miast	62	47	97	82	132
zameldowania ze wsi	31	29	27	43	44
wymeldowania ogółem	67	92	46	64	66
wymeldowania do miast	55	63	35	35	55
wymeldowania na wieś	12	29	11	29	11
saldo migracji	26	-7	81	63	110
imigracja	0	9	3	2	0
emigracja	0	0	0	0	0
saldo migracji zagranicznych	0	9	3	2	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

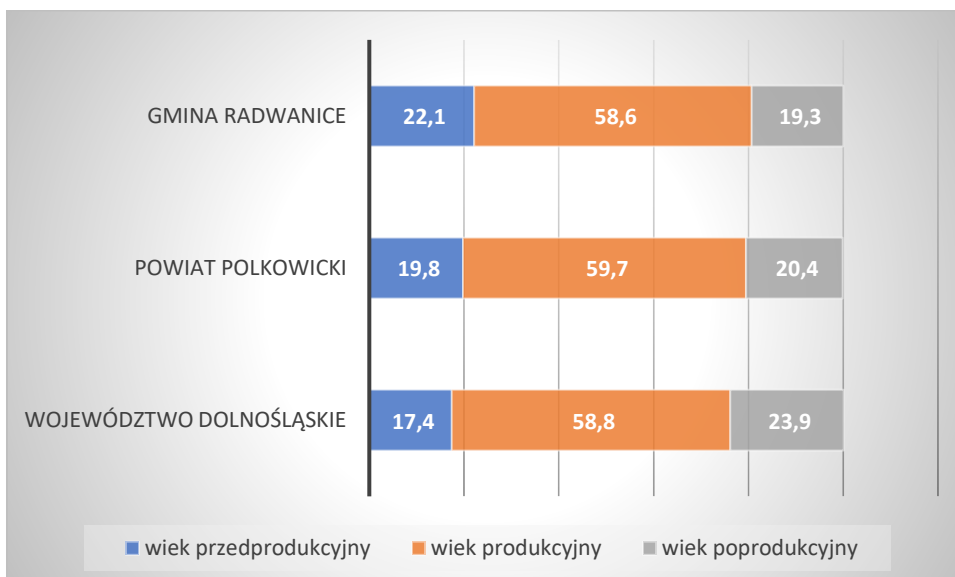
W ostatnich latach zauważalne jest zmniejszenie dysproporcji w liczbie kobiet i mężczyzn na terenie gminy Radwanice: o ile w 2018 r. na 100 mężczyzn przypadało 9 kobiet, o tyle w 2022 r. było to już prawie 100 kobiet (wskaźnik wyniósł 99,88). Z punktu widzenia możliwości zwiększania populacji gminy jest to zjawisko zdecydowanie bardziej korzystne.

Rysunek 2 Liczba ludności gminy Radwanice z uwzględnieniem płci w 2022 r.

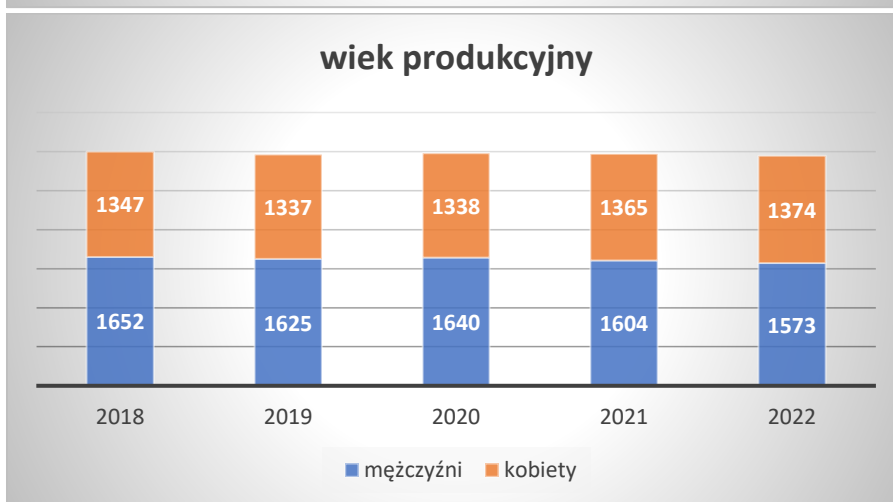
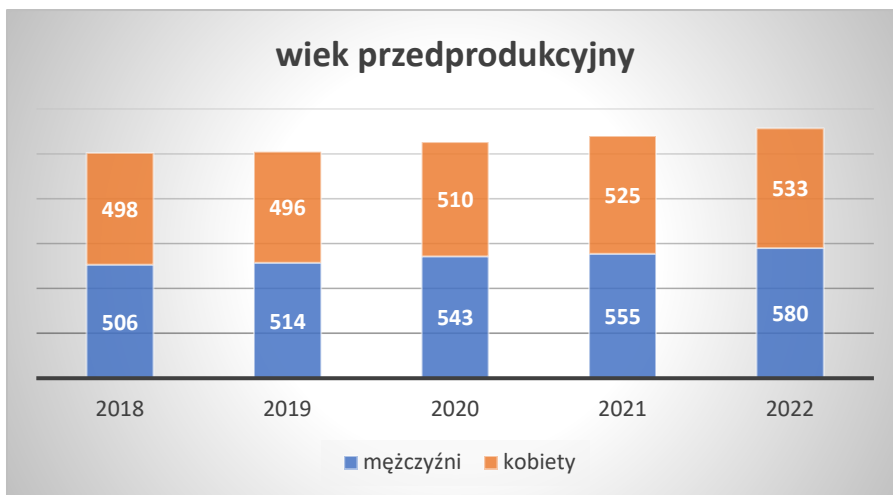
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W ostatnich 5 latach w gminie odnotowano wzrost liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym o ponad 10%, a także około 20-procentowy wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (w tym 35-procentowy wśród mężczyzn). W obu przypadkach wyższy wzrost dotyczy liczby mężczyzn niż kobiet, a liczba kobiet jest wyższa tylko w przypadku osób starszych. Jednocześnie o niecałe 2% spadła liczba osób w wieku produkcyjnym. Dane GUS wskazują, że udział poszczególnych grup ekonomicznych ludności w gminie Radwanice na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego jest nieco bardziej korzystny.

Rysunek 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w 2022 r. w gminie Radwanice na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

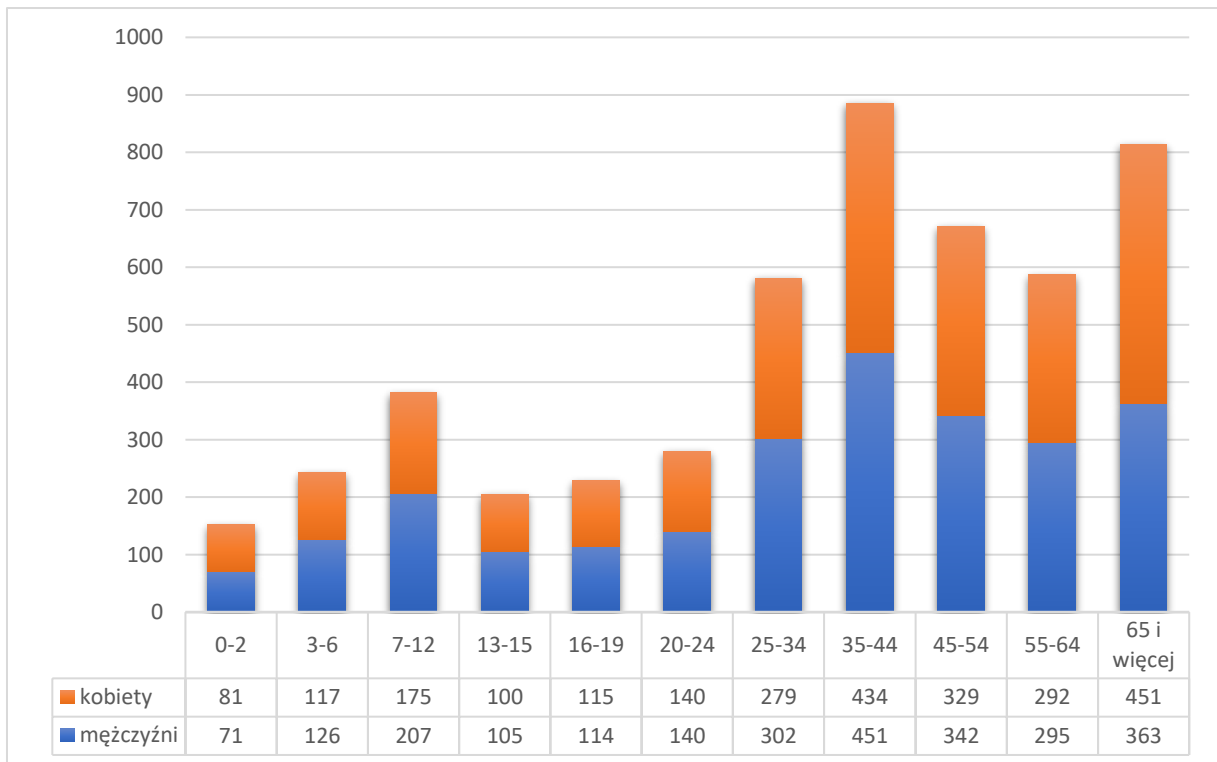

Rysunek 4 Mieszkańcy gminy Radwanice w poszczególnych grupach wiekowych w latach 2018-2022 z uwzględnieniem płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radwanicach.

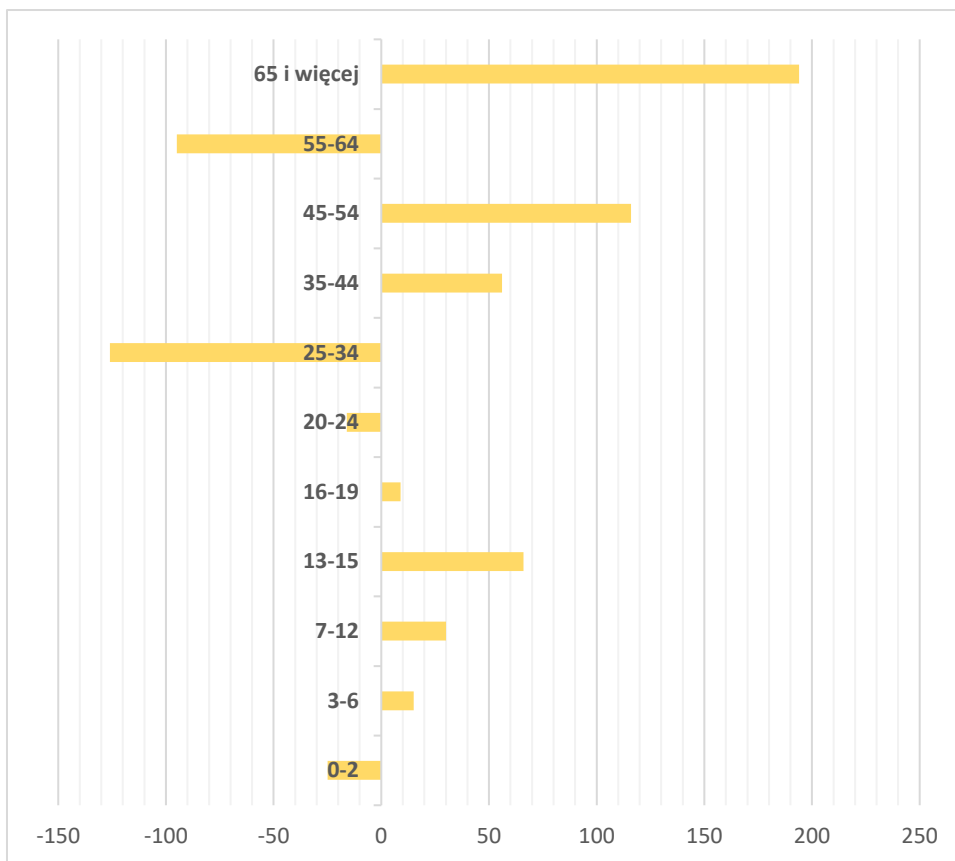
Analiza funkcjonalnych grup wieku wskazuje, że liczba kobiet i mężczyzn pozostaje zbliżona do przedziału 20-24 lata, po czym liczba kobiet spada aż do osiągnięcia przedziału 55-64 lat. Może to generować trudności w zapewnieniu reprodukcji populacji gminy. Przewaga liczbowa kobiet występuje dopiero w grupie najstarszych mieszkańców, po 65. roku życia. Ponadto dane dotyczące zmian liczby

mieszkańców w poszczególnych grupach pokazują, że spada liczba najmłodszych mieszkańców (do 2. roku życia), co wiąże się z kolejnym odnotowanym spadkiem – liczby osób w wieku 25-34 lata, a więc ludzi w wieku rozrodczym, którzy opuszczają teren gminy np. w celach podniesienia wykształcenia i nie wracają na jej teren lub wracają dużo później. Duże wzrosty występują w przypadku osób w wieku 45-54 lat oraz 65 i więcej.

Rysunek 5 Mieszkańcy gminy Radwanice wg funkcjonalnych grup wieku i płci w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Rysunek 6 Zmiany w strukturze mieszkańców gminy Radwanice między 2018 a 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Co prawda, tendencje w gminie Radwanice są odmienne niż w powiecie polkowickim i województwie dolnośląskim, gdzie w ostatnich latach odnotowano spadki liczby ludności, jednak prognozy Głównego Urzędu Statystycznego są dla powiatu niekorzystne (spadek liczby mieszkańców o ponad 3,2 tys. osób, rocznie po około 1,5% - 2%). Zważywszy na fakt starzenia się całej populacji europejskiej, w tym polskiej, negatywne trendy demograficzne mogą wystąpić także w gminie Radwanice.

Tabela 6 Prognoza ludności powiatu polkowickiego do 2045 r.

prognoza na rok 2030	62 522
prognoza na rok 2035	61 608
prognoza na rok 2040	60 474
prognoza na rok 2045	59 249
zmiana	-3 273

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

II.2 Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radwanicach (dalej: GOPS). Jego misją jest prowadzenie działań pomocowych, aktywizacyjnych i terapeutyczno-profilaktycznych. Środki na realizację tych działań pochodzą w prawie 90% z budżetu państwa, zaś pozostała część – z budżetu gminy.

Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej systematycznie spada – o 38% od 2018 r. Analogicznie spadek dotyczy liczby rodzin, w których pobierany jest zasiłek rodzinny na dzieci oraz liczby dzieci, na które przyznawane są zasiłki rodzinne. Zasiłki te przyznawane są do osiągnięcia wieku 18 lat lub dłużej w przypadku kontynuowania nauki przez dzieci. Zdecydowana większość dzieci, na które przyznaje się zasiłek rodzinny, nie ukończyła wieku 17 lat. Jednocześnie udział dzieci w tym wieku, na które przyznano zasiłek rodzinny w ogóle dzieci w tym wieku systematycznie spada, co może świadczyć m.in. o wzroście zamożności społeczności lokalnej. Należy jednak pamiętać, że malejąca liczba udzielanych świadczeń z zakresu pomocy społecznej czy świadczeń rodzinnych itp. wynika także ze zmian w kryteriach dochodowych, które dokonywane są na poziomie krajowym.

Tabela 7 Wskaźniki dotyczące pomocy społecznej w gminie Radwanice w latach 2018-2022.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	102	83	87	71	63
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	91	80	61	43	39
dzieci, na które przyznawane są zasiłki rodzinne	190	166	135	101	98
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	168	147	118	92	91
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	16,9	14,5	11,6	8,6	8,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tylko w 2022 r. pomocą społeczną w różnych formach (zarówno finansowych, jak i niefinansowych) objętych było 80 rodzin, a w nich 136 osób. Najczęstsze powody jej przyznawania to: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba. Większość osób korzystających z zasiłków stałych to osoby samotnie gospodarujące, tylko około ¼ to osoby pozostające w rodzinie. Ponad 2 tys. świadczeń to zasiłki rodzinne z dodatkami. Największą część dodatków do zasiłków rodzinnych wypłacano z tytułu: wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej oraz podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. Trzy osoby korzystały z pomocy przyznawanej osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub uzasadnionych przyczyn wymagały pomocy osób innych, a były jej pozbawione.

W związku z wojną w Ukrainie GOPS realizował znaczną liczbę działań, w tym świadczeń, dla obywateli tego kraju. Udało się zorganizować także wsparcie psychologiczne, udzielane przez jedną z obywaterek Ukrainy. Udostępniano także ogród społeczny przy siedzibie Ośrodka w celu integracji między Ukraińcami, a także z mieszkańcami gminy. Ponadto przyznawano świadczenia pieniężne, m.in. za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia uchodźcom.

Ośrodek podejmuje także szereg działań w ramach projektów skierowanych do mieszkańców gminy borykających się z różnorodnymi problemami. Dużą część z nich stanowi pomoc żywnościowa udzielana w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” czy Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020 z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Gmina zapewniała także możliwość skorzystania przez osoby niepełnosprawne z pomocy asystentów – w 2022 r. gmina zatrudniała 6 asystentów, opiekujących się 20 osobami. W ramach programu Opieka Wytchnieniowa 4 osoby korzystały z pomocy w opiece nad osobami niepełnosprawnymi przy wykonywaniu codziennych czynności, program ma na celu odciążenie opiekunów tych osób. Wsparcie seniorów realizowano przede wszystkim w formie programu „Na codzienne zakupy”, w ramach którego osoby o niskich dochodach otrzymywały co miesiąc karty o wartości 160 zł na zakupy artykułów żywnościowych i higienicznych w dyskoncie Biedronka. GOPS angażuje się także w program prac społecznie użytecznych, realizowanych w porozumieniu z Powiatowym Urzędem Pracy w Polkowicach. W 2022 r. z tej formy wsparcia skorzystały 4 osoby. Ośrodek realizował także projekt dla młodzieży – „Terapia śmiechem – jogoterapia”. W nowatorski sposób szerzono wśród dzieci i młodzieży wiedzę dotyczącą przemocy w rodzinie czy radzenia sobie z codziennymi trudnościami, co ma ogromne znaczenie dla utrzymania zdrowia psychicznego. Od 2021 r. w GOPS-ie świadczy usługi psycholog, łącznie z jego wsparcia skorzystało 10 osób. Corocznie przy wsparciu Kuratorium Oświaty we Wrocławiu GOPS organizuje kolonie na kilkorga dzieci.

II.3 Edukacja

Na terenie gminy Radwanice funkcjonują dwie placówki oświatowe: Szkoła Podstawowa w Buczynie z oddziałem przedszkolnym oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Radwanicach.

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli publicznych w gminie Radwanice utrzymuje się od kilku lat na stałym poziomie – zarówno w roku szkolnym 2018/2019, jak i 2022/2023 z placówek korzystało po 210 dzieci. W związku z tym nie zmieniała się również liczba oddziałów, w których średnio opiekowano się 24 dziećmi. W szkołach podstawowych zauważyć można nieznaczny spadek liczby uczniów – o 4,1%. Liczba oddziałów uległa zmniejszeniu tylko w szkole w Radwanicach - z 18 na 16.

Tabela 8 Liczba uczniów i oddziałów w przedszkolach publicznych w minie Radwanice w latach 2018–2023.

Placówka	2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022		2022/2023	
	U	O	U	O	U	O	U	O	U	O
Publiczne Przedszkole w Radwanicach	163	7	169	7	173	7	176	7	166	7
oddział przedszkolny w Buczynie	47	2	45	2	51	2	42	2	44	2
Szkoła Podstawowa w Radwanicach	350	18	318	16	334	16	353	16	338	16

Szkoła Podstawowa w Buczynie	119	8	120	8	116	8	123	8	112	8
-------------------------------------	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---

U – liczba uczniów, O – liczba oddziałów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Radwanice.

Współczynniki skolaryzacji dla gminy wypadają nieco słabiej na tle powiatu polkowickiego, a przede wszystkim – na tle województwa dolnośląskiego, a ponadto wykazują tendencje spadkowe (w 2014 r. wynosiły około 95%). Dotyczy to zarówno współczynnika skolaryzacji brutto, czyli relacji liczby osób uczących się (na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, jak i współczynnik skolaryzacji netto, tj. relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Tabela 9 Współczynnik skolaryzacji w gminie Radwanice w 2022 r. na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.

	współczynnik skolaryzacji brutto [%]	współczynnik skolaryzacji netto [%]
gmina Radwanice	86,20	86,01
powiat polkowicki	90,94	90,12
województwo dolnośląskie	98,48	96,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Szkoły z terenu gminy Radwanice mają sale gimnastyczne, choć w przypadku SP w Radwanicach szatnie zlokalizowane przy sali wymagają przeprowadzenia remontu. Podobnie uczniowie obu placówek mogą korzystać z boisk o sztucznej nawierzchni, również wymagających podjęcia napraw. W obu szkołach dostępne są po dwie pracownie komputerowe z 43 (SP Radwanice) i 37 (SP Buczyna) stanowiskami, każde z dostępem do internetu. W obu szkołach działają świetlice szkolne, przy czym dłużej dostępna jest świetlica w szkole w Radwanicach – 38 godzin tygodniowo (17 godzin w SP Buczyna). Szkoły nie prowadzą wymiany uczniów z placówkami oświatowymi z zagranicy, jednak oferują szereg zajęć pozalekcyjnych. W pracy dydaktycznej nauczyciele korzystają także z pomocy interaktywnych: 24 rzutników multimedialnych (w tym 19 w SP w Radwanicach) i 12 tablic (w tym 10 w SP Radwanice).

Tabela 10 Zajęcia pozalekcyjne w szkołach podstawowych z terenu gminy Radwanice w roku szkolnym 2022/2023.

Szkoła Podstawowa w Radwanicach	8 godz. zajęć sportowych, 1 godz. szachów, 2 godz. zajęć komputerowych, 3 godz. zajęć CMI, 2 godz. chóru, 1 godz. gier logicznych, 3 godz. zajęć ZHP (zuchy, harcerze), cyklicznie 3 godz. warsztatów plastycznych/artystycznych
Szkoła Podstawowa w Buczynie	12 godz. zajęć rewalidacyjnych, 4 godz. zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, 6 godz. zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, 7 godz. do dyspozycji dyrektora szkoły, 3 godz. WDŻ, 1 godz. doradztwa zawodowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Radwanice.

Liczba etatów nauczycielskich w gminnych placówkach oświatowych wzrosła o nieco ponad 3%, przy czym wzrost w placówkach przedszkolnych wyniósł 40%, zaś w szkołach podstawowych spadek wyniósł prawie 4%. Największą część nauczycieli stanowią osoby, które uzyskały już najwyższy stopień awansu zawodowego (nauczyciele dyplomowani) – 56,5%. Ponad 30% stanowią nauczyciele mianowani, natomiast tylko niecałe 3% to stażyści. Pozwala to zapewnić wysoką jakość nauczania w szkołach gminnych.

Tabela 11 Liczba nauczycieli i etatów nauczycielskich w placówkach oświatowych gminy Radwanice.

Placówka	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Publiczne Przedszkole w Radwanicach	7	8	8	8	10
oddział przedszkolny w Buczynie	2	2	2	3	2,60
Szkoła Podstawowa w Radwanicach	31,77	30,48	30,48	31,04	31,03
Szkoła Podstawowa w Buczynie	15,67	16,76	15,44	13,78	14,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Radwanice.

Wyniki osiągnięte przez uczniów z terenu gminy w ramach egzaminu ósmoklasisty są lepsze niż średnie wyniki uczniów z powiatu polkowickiego. W porównaniu z województwem dolnośląskim uczniowie z terenu gminy osiągają lepsze wyniki na egzaminie z języka polskiego, zbliżone (choć nieco słabsze) z matematyki i gorsze z języka angielskiego. Jednocześnie wyraźnie daje się zauważyć zróżnicowanie wewnętrzne między uczniami ze szkół w Radwanicach i Buczynie na korzyść tej pierwszej placówki. Co ciekawe, nie można mówić o pogorszeniu wyników w związku z przejściem w tryb nauki zdalnej.

Tabela 12 Wyniki sprawdzianu ósmoklasisty w gminie Radwanice na tle powiatu i województwa w latach 2019-2022 [%].

Jednostka	JĘZYK POLSKI				MATEMATYKA				JĘZYK ANGIELSKI			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
województwo dolnośląskie	61	59	56	54	44	45	42	49	60	54	62	61
powiat polkowicki	59	52	55	54	39	38	41	49	51	47	60	61
gmina Radwanice	71	67	62	54	44	44	54	45	58	56	59	53
SP Radwanice	71	67	64	59	45	44	69	48	60	60	64	63
SP Buczyna	71	67	60	49	40	45	39	41	53	51	53	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu.

II.4 Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne w przypadku gminy zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Polkowicach oraz Rewir Dzielnicowych znajdujący się w Radwanicach przy ul. Głogowskiej 45, w którym służbę pełni dwóch dzielnicowych.

Ogólna liczba przestępstw najbardziej uciążliwych, popełnionych w ostatnich 4 latach na terenie gminy, zamyka się w liczbie 113. Przy czym do najczęściej popełnianych zaliczają się: kradzieże z włamaniem oraz kradzieże. Najniższą liczbę przestępstw zanotowano w latach 2020 i 2021. Liczba zgłoszonych w 2022 r. przestępstw wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 37%, a wykrywalność z kolei – o niecałe 22%.

Tabela 13 Wskaźniki dotyczące przestępczości w gminie Radwanice w latach 2019-2022.

Rok	Liczba przestępstw ogółem	Wykrywalność przestępstw [%]
2019	28	42,85
2020	21	28,50
2021	27	22,20
2022	37	27,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radwanicach.

Bezpieczeństwo pożarowe na terenie gminy Radwanice zapewnia straż pożarna: 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP Radwanice, OSP Łagoszów Wielki, OSP Sieroszowice, OSP Jakubów, OSP Buczyna, OSP Nowa Kuźnia) oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Polkowicach. OSP Radwanice jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Tabela 14 Wyposażenie jednostek OSP z terenu gminy Radwanice.

Jednostka	Liczba i rodzaj posiadanych wozów
OSP Radwanice	Ford Transit, Jelcz 004, Mercedes Altego
OSP Łagoszów Wielki	Ford Transit, Jelcz Hydromil II
OSP Sieroszowice	Volkswagen Transporter
OSP Jakubów	Star 244, Volkswagen Transporter
OSP Buczyna	Volkswagen Transporter
OSP Nowa Kuźnia	Ford Transit

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radwanicach oraz <https://www.radwanice.pl/Gmina-Radwanice/Instytucje-i-organizacja-ngo/Instytucje> [dostęp: 10.06.2023 r.].

W 2019 r. liczba zdarzeń ogółem na 1000 mieszkańców, w których uczestniczyły jednostki OSP oraz państwowej straży pożarnej, była niższa w stosunku do województwa dolnośląskiego i powiatu polkowickiego, jednakże już w 2020 r. w gminie wskaźnik ten był wyższy niż w województwie, a także

– aczkolwiek w mniejszym stopniu – niż w powiecie. W 2021 r. zanotowano spadek liczby tych zdarzeń w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 15 Zdarzenia na terenie gminy Radwanice, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej na 1000 mieszkańców w latach 2020–2021.

	zdarzenia ogółem			pożary			miejsce zagrożenia		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
województwo dolnośląskie	15	17	15	5	5	4	8	11	10
powiat polkowicki	15	19	17	6	6	5	8	12	11
gmina Radwanice	14	20	16	6	9	7	6	11	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

II.5 Kultura

Zadania z zakresu kultury realizuje Dom Kultury zlokalizowany w Radwanicach. Instytucja ta zatrudnia 9 pracowników.

Dom Kultury oferuje szereg zajęć dla mieszkańców, np. baletowe, plastyczne, muzyczne, sportowe czy teatralne. Poza ofertą regularnych zajęć, organizowane są okazjonalne warsztaty, a także turnieje i konkursy zaadresowane do różnych grup wiekowych. Dom Kultury pozyskuje środki zewnętrzne, ze wszystkich możliwych form finansowania dostępnych dla samorządowych instytucji kultury, dzięki którym zarówno wzbogaca ofertę zajęć, jak i kupuje nowoczesny sprzęt, pozwalający na rozwój jednostki.

Ponadto dzięki aktywności Domu Kultury oraz innych jednostek gminnych corocznie organizuje się w gminie wiele istotnych wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym, pozwalających na integrację mieszkańców oraz umożliwiających rodzinom wspólne spędzanie czasu. Do imprez o największym zasięgu należą Dni Gminy Radwanice oraz dożynki.

Tabela 16 Najważniejsze imprezy organizowane w gminie Radwanice.

Nazwa imprezy	Organizator	Czas trwania (dni)	Szacunkowa liczba uczestników
Dni Gminy Radwanice	Dom Kultury	2	5000
Dożynki Gminne	Dom Kultury	1	3000
Noc Świętojańska	Dom Kultury	1	2000
Wigilia Gminna	Dom Kultury	1	500
Rozświetlanie Choinki Bożonarodzeniowej	Gmina Radwanice	1	300
Mikołajki	Dom Kultury	1	800
Dzień Dziecka	Dom Kultury	1	1000
Powitanie Wiosny	Dom Kultury	1	800
Obchody Święta 11 Listopada	Dom Kultury	1	200
Dzień Flagi	Dom Kultury, Gmina Radwanice	1	150

Jarmark Bożonarodzeniowy	Gmina Radwanice	1	1000
Jarmark Wielkanocny	Gmina Radwanice	1	1000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radwanicach.

Analiza imprez zorganizowanych na terenie gminy uwidacznia zmiany spowodowane pandemią Covid-19 – po 2020 r. wystąpił ich spadek i dostrzec można również problemy z odbudową tej oferty. Jednocześnie daje się zauważyć, że liczba uczestników wydarzeń powoli rośnie. W związku z tym należy zadbać o rozwój oferty spędzania czasu wolnego i dostosować ją do potrzeb i preferencji odbiorców. Sprzyjać temu będzie z pewnością nowy budynek, w którym funkcjonuje obecnie Dom Kultury.

Tabela 17 Imprezy organizowane w gminie Radwanice w latach 2018-2022 i ich uczestnicy.

	2018		2019		2020		2021		2022	
	U	I ¹	U	I	U	I	U	I	U	I
ogółem	205	42	172	66	53	46	76	52	107	38
seanse filmowe	-	0	40	1	-	0	-	0	-	0
wystawy ogółem	375	4	500	5	100	2	646	2	50	2
koncerty	688	8	750	6	-	0	-	0	143	14
prelekcje, spotkania, wykłady	8	6	6	12	5	4	-	0	-	0
imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	28	9	231	13	500	3	250	8	250	6
konkursy	150	3	125	4	40	3	40	3	100	1
konferencje	-	0	40	3	-	0	-	0	-	0
interdyscyplinarne	117	3	-	0	117	3	93	3	27	3
warsztaty	20	6	19	16	7	30	5	35	6	9
inne	-	0	-	0	-	0	-	0	50	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W gminie funkcjonują dwa punkty biblioteczne: główny, zlokalizowany w Radwanicach oraz punkt biblioteczny w Sieroszowicach. Poza podstawową funkcją związaną z udostępnianiem ciągle rozbudowywanego księgozbioru, biblioteka angażuje się w organizację życia kulturalnego, współpracując przy tym z innymi instytucjami z terenu gminy oraz spoza niej (np. z Miejską Gminną Biblioteką Publiczną w Polkowicach, Dolnośląską Biblioteką Publiczną we Wrocławiu).

Liczba czytelników korzystających z bibliotek publicznych jest zdecydowanie niższa w gminie Radwanice niż w województwie dolnośląskim oraz powiecie polkowickim. Dodatkowo od 2018 r. jest coraz mniej czytelników (o 57%), co można częściowo wiązać ze wzrostem popularności ebooków i audiobooków. Dodatkowy argument przemawiający za spadkiem popularności tradycyjnych publikacji książkowych jest liczba wypożyczeń dokonywana przez 1 czytelnika. Również tym wypadku wskaźnik w gminie jest najniższy w porównaniu z powiatem i województwem oraz ulega znacznemu spadkowi (-44,2%), podczas gdy średnio w województwie i powiecie się zwiększa.

¹ W kolumnie oznaczonej literą „U” uwzględniono liczbę uczestników, natomiast w kolumnie z literą „I” – liczbę imprez danego typu.

Tabela 18 Wskaźniki dotyczące czytelnictwa w gminie Radwanice w latach 2018-2022 na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.

	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności				
	2018	2019	2020	2021	2022
województwo dolnośląskie	151	152	121	115	122
powiat polkowicki	114	117	97	91	89
gmina Radwanice	135	138	129	59	58
	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach				
	2018	2019	2020	2021	2022
województwo dolnośląskie	16,9	16,7	14,7	17,4	18,1
powiat polkowicki	15,6	16,7	14,8	17,4	18,3
gmina Radwan	19,7	18,3	10,5	10,0	11,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W gminie działają też lokalni artyści, m.in. specjalizujący się w muzyce rozrywkowej, wykonujący muzykę folklorystyczną (w tym pieśni ludowe) oraz piosenkarze solowi.

Wydarzenia kulturalne i edukacyjne mogą być organizowane zarówno przez instytucje gminne, jak i mieszkańców czy lokalne organizacje społeczne w świetlicach wiejskich zlokalizowanych w 11 miejscowościach. Obiekty w Buczynie, Drożowie, Jakubowie, Kłębanowicach, Nowej Kuźni, Nowym Dworze, Sieroszowicach i Strogoborzycach są w dobrym stanie technicznym. Z kolei jako bardzo dobry można określić stan świetlic w Lipinie, Łągoszowie Wielkim i Przesiecznej. Największa jest świetlica w Jakubowie – można w niej organizować wydarzenia dla około 100 osób. Większość z tych miejsc ma podstawowe wyposażenie kuchenne, jak kuchenki, chłodziarki/lodówki, zmywarki i zastawy stołowe.

II.6 Sport

Na terenie gminy działają 3 kluby sportowe: KS Płomień Radwanice, KS Zadzior Buczyna oraz Akademia Piłkarska. Działalność pierwszych dwóch klubów koncentruje się na grupach „seniorów”. Natomiast Akademia Piłkarska organizuje zajęcia z gry w piłkę nożną dla dzieci z roczników 2006–2017.

Wśród członków klubów sportowych zdecydowanie przeważają mężczyźni (98%) oraz młodzież do 18. roku życia (59%).

Tabela 19 Działalność klubów sportowych w gminie Radwanice w 2018 r.

Kategoria	Liczba
kluby	2
członkowie	110
ćwiczący ogółem	110
ćwiczący mężczyźni	108
ćwiczący kobiety	2
ćwiczący do lat 18 ogółem	65
sekcje sportowe	2

trenerzy	3
----------	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Urząd Gminy wraz z lokalnymi organizacjami społecznymi organizuje szereg imprez sportowych o zasięgu lokalnym, których zestawienie znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 20 Najważniejsze imprezy sportowe organizowane na terenie gminy Radwanice.

Nazwa imprezy	Organizator	Czas trwania (dni)	Szacunkowa liczba uczestników
Duathlon	KS TMTeam	1	300–500
Rodzinny Rajd Rowerowy	Urząd Gminy Radwanice	1	100-200
Wrześniowy Rajd Rowerowy	Urząd Gminy Radwanice	1	100-300
Festiwal Nordic Walking	Stowarzyszenie Aktywni Zagłębia Miedziowego	1	50-100
Turniej strzelecki o Puchar Wójta Gminy	Urząd Gminy Radwanice	1	30–40
Turniej piłki siatkowej o Puchar Wójta Gminy	Urząd Gminy Radwanice	1	30–40
Zawody konne	Stowarzyszenie KS Libra Jakubów	2	100–150
Zawody wędkarskie	Sołectwo Łagoszów Wielki	1	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Radwanicach.

Bazą dla upowszechniania kultury fizycznej i sportu na terenie gminy Radwanice są:

- trawiaste boiska sportowe przy ul. Ogrodowej w Radwanicach, Buczynie, Sieroszowicach, Strogoborzycach, Kłębanowicach, Jakubowie, Drożynie, Przesiecznej, Nowej Kuźni,
- boiska do: piłki nożnej, koszykówki, tenisa ziemnego i siatkówki przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Radwanicach (sztuczna nawierzchnia),
- boisko przy Szkole Podstawowej w Buczynie (sztuczna nawierzchnia – bezpieczne płyty gumowe),
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Lipinie (boiska sportowe, siłownia plenerowa),
- boiska do siatkówki w Przesiecznej i Nowej Kuźni (piasek),
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Jakubowie, służący m.in. uprawianiu jeździectwa konnego,
- hale sportowe przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Radwanicach i Szkole Podstawowej w Buczynie,
- siłownie plenerowe w: Radwanicach, Lipinie, Jakubowie, Buczynie, Nowym Dworze i Strogoborzycach,
- rekreacyjno-sportowe place zabaw w: Radwanicach, Sieroszowicach, Kłębanowicach, Lipinie, Łagoszowie Wielkim i Jakubowie.

II.7 Ochrona zdrowia

Głównym podmiotem medycznym działającym na terenie gminy Radwanice jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ESKULAP w Radwanicach. W placówce mieszkańcy mogą korzystać z pomocy

lekarza rodzinnego, pielęgniarki środowiskowej - rodzinnej, gabinetu zabiegowego, punktu szczepień, poradni medycyny pracy, ginekologiczno-położniczej, stomatologicznej oraz gabinetu opieki przedlekarskiej (profilaktyka medycyny szkolnej). Ze świadczeń specjalistycznej opieki zdrowotnej mogą korzystać przede wszystkim w placówkach zlokalizowanych w nieodległych miastach, jak Polkowice, Głogów, Lubin, Legnica, Nowa Sól. Na terenie gminy działa jedna apteka, zlokalizowana w Radwanicach.

Gmina partycypuje w kosztach utrzymania świadczeń zdrowotnych w zakresie ambulatoryjnych usług chirurgicznych w dni powszednie w porze nocnej oraz całodobowo w soboty, niedziele i dni wolne od pracy na rzecz mieszkańców powiatu polkowickiego. Wśród realizowanych w ostatnich latach na rzecz mieszkańców programów zdrowotnych znalazły się: wykrywanie nadwagi i otyłości dla młodzieży w ramach profilaktyki chorób krążenia, szczepienia przeciwko grypie dla osób po 60. roku życia, profilaktyka raka piersi dla kobiet, zapobieganie chorobie nowotworowej płuc oraz profilaktyczne badania raka gruczołu krokowego.

Wśród udzielonych porad ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 i 2019 r. przeważały porady POZ, natomiast w 2021 i 2022 r. liczba ta jest równa. Ogółem obserwuje się znaczny (91% dla AOZ i 90% dla POZ) spadek liczby udzielonych porad.

Tabela 21 Opieka medyczna w gminie Radwanice w latach 2018-2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
porady w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	13 568	13 570	0	1 250	1 280
porady w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	14 952	15 138	0	1 250	1 280

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

II.8 Działalność organizacji pozarządowych

Na terenie gminy Radwanice istnieje ponad 20 organizacji pozarządowych. Znaczna większość z nich funkcjonuje na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Natomiast do rejestru Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wpisane jest 6 kół gospodyń wiejskich z miejscowości: Buczyzna (KGW BUCZYNIANIE), Jakubów (KGW Jakubowianki), Łagoszów Wielki (KGW Zgoda), Przesieczna (KGW Polne Maki), Radwanice (KGW Czerwone Korale) i Sieroszowice (KGW Miedzianki). Liczą one od 11 do 22 członków.

Tabela 22 Aktywnie działające organizacje pozarządowe w gminie Radwanice wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego.

Nazwa	Miejsce rejestracji	Zakres działań
Ochotnicza Straż Pożarna	Sieroszowice, Jakubów, Radwanice, Łagoszów Wielki, Nowa Kuźnia, Buczyzna	zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i organizacjami społecznymi, udział w akcjach ratowniczych, uświadamianie ludności konieczności i sposobów ochrony przed pożarami oraz przygotowywanie jej do udziału w ochronie przeciwpożarowej, udział w obronie cywilnej, rozwijanie wśród członków zainteresowań w dziedzinie kultury, oświaty i sportu
Bractwo Świętego Jakuba Apostoła Starszego	Jakubów	tworzenie, odtwarzanie oraz późniejsze sprawowanie opieki nad drogami pielgrzymkowymi do grobu św. Jakuba z Santiago de Compostela na terenie kraju; wspieranie tradycji europejskich związanych z zrzeszeniem idei ruchu pielgrzymkowego pw. św. Jakuba Apostoła w kraju; wspomaganie i pobudzanie inicjatyw na rzecz ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego i przyrodniczego na trasach pielgrzymkowych; pomoc i współpraca w odtwarzaniu dziedzictwa kulturowego chrześcijańskiej Europy
Towarzystwo Przyjaciół im. Jana Wyżykowskiego	Sieroszowice	kultywowanie i upowszechnianie kultury; działalność społeczna i charytatywna; pomoc edukacyjna w środowisku wiejskim; partycypowanie w przedsięwzięciach mających na celu dobra kultury; działalność na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, włączanie się do poprawy jakości infrastruktury technicznej; integrowanie organizacji pozarządowych; ochrona przyrody i krajobrazu; promocja zdrowia i zdrowego stylu życia; prowadzenie kursów edukacyjnych, zajęć, szkoleń, imprez kulturalnych oraz innych działań na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych; upowszechnianie turystyki, rekreacji i sportu; organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży; integracja środowisk lokalnych; działanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami; ochrona zwierząt, ekologii oraz dziedzictwa przyrodniczego; pomoc i współpraca z osobami zagrożonymi nadużywaniem alkoholu i innych używek; ograniczanie bezrobocia; pomoc w doposażeniu i powiększaniu zasobów książkowych bibliotek wiejskich
Stowarzyszenie „Blżej siebie”	Radwanice	wspieranie realizacji zadań wychowawczych szkoły; udzielanie pomocy uczniom w trudnej sytuacji losowej lub materialnej; tworzenie warunków do rozwoju uzdolnień uczniów; wspomaganie wyposażenia szkoły i poprawy warunków jej funkcjonowania; prowadzenie działalności

		profilaktycznej wśród dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych patologią społeczną; rozpoznawanie zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz zapobieganie zjawiskom patologicznym; działanie na rzecz zapobiegania marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; inicjowanie i realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych i ich integracji; propagowanie zdrowego stylu życia i postaw proekologicznych; działalność kulturalna, działania na rzecz integracji europejskiej; edukacyjne zajęcia szkolne, imprezy kulturalne i inne na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych; upowszechnianie i promocja twórczości dzieci i młodzieży
Klub Sportowy Płomień Radwanice	Radwanice	krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowywanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport
Klub Sportowy Zadzior Buczyna	Buczyna	krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowywanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport
Radwanicki Klub Seniora „Optymiści”	Radwanice	dążenie do zmiany stereotypów dotyczących miejsca i ról społecznych ludzi starszych; dążenie do zmiany negatywnych postaw wobec starości; rozwijanie życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i wypoczynku ludzi starszych oraz rozbudzanie zainteresowań i potrzeb w tym zakresie; zachowanie zdrowia i sprawności fizycznej; kontakty i współpraca z innymi stowarzyszeniami, klubami seniora, instytucjami, organizacjami; ułatwianie integracji i współpraca z dziećmi i młodzieżą; organizowanie wycieczek turystyczno-krajoznawczych, wyjazdów do kina, teatru, na koncerty, wieczory literacko-muzyczne i innych form rekreacji i wypoczynku; obchody świąt okolicznościowych, urodzin, członków; inicjowanie i organizowanie pomocy dla członków Klubu; propagowanie i pogłębianie wiedzy o regionie; wnioskowanie aktów prawnych dotyczących szeroko pojętych problemów seniorów do miejscowych organów administracji państwowej
Stowarzyszenie „Pomagamy Razem”	Radwanice	kompleksowa pomoc społeczna we wszechstronnym rozwoju osób niepełnosprawnych; integracja osób niepełnosprawnych z ogółem społeczeństwa
Stowarzyszenie „K.S Libra Jakubów”	Jakubów	wspieranie działań osób fizycznych i prawnych zainteresowanych dyscyplinami konnymi; wspomaganie rozwoju gospodarczego; tworzenie alternatywnych form dochodu dla mieszkańców wsi; wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych; rozwój kultury, sztuki, ochrona dóbr kultury i tradycji; działanie na rzecz odnowy wsi; rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania;

		<p>działalność sportowa, edukacyjna, kulturalna, turystyczna, rekreacyjna, integracyjna i programowa; promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa; rozwój turystyki, krajoznawstwa oraz wspieranie wypoczynku dzieci i młodzieży; wzrost świadomości ekologicznej, ochrona zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego; wzmocnienie działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów międzynarodowych i współpracy między społecznościami; upowszechnianie i ochrona praw kobiet, działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn; promocja i organizacja wolontariatu, pomoc techniczna, szkoleniowa, informacyjna lub finansowa dla organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i osób fizycznych, aktywizowanie i mobilizacja społeczności lokalnej do wzięcia udziału w procesie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich</p>
Federacja Rozwoju Aktywności Regionalnej „Cuprum”	Kłębanowice	<p>wspieranie, rozwój i promocja aktywności fizycznej i kultury dzieci i młodzieży oraz dorosłych z obszarów wiejskich</p>
Aktywiści Społecznej Integracji „Bez Balastu Active Team”	Radwanice	<p>integracja społeczności gminy, powiatu i Dolnego Śląska; upowszechnianie rekreacji ruchowej, sportu, turystyki i krajoznawstwa; promocja zdrowego trybu życia; budowa, rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i turystycznej; rozwijanie sportu, turystyki i kultury; organizowanie i rozwój aktywnego wypoczynku dzieci, młodzieży i dorosłych; organizacja inicjatyw sportowych, promocja dorobku kulturalnego, sportowego i umiejętności indywidualnych mieszkańców; podtrzymywanie tradycji narodowej, rozwój świadomości narodowej, patriotycznej, obywatelskiej i kulturowej; działalność wspomagająca rozwój gospodarczy i społeczności lokalnych; promocja ekologii, ochrony zwierząt i dziedzictwa przyrodniczego; działalność charytatywna, promocja i organizacja wolontariatu; upowszechnianie, ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami; wspieranie lokalnej edukacji dzieci i młodzieży oraz partnerów z instytucji szkolno-przedszkolnych i kulturalnych, wspieranie lokalnych instytucji pożytku publicznego i samorządowych, organizacja pomocy społecznej</p>

Źródło: <https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs/strona-glowna/> [dostęp: 16.06.2023 r.]

Gmina Radwanice wspiera organizacje pozarządowe na podstawie rocznych programów współpracy. Współpraca o charakterze niefinansowym obejmuje przede wszystkim: doradztwo i udzielenie pomocy merytorycznej w wykonywaniu zadań publicznych oraz pozyskaniu środków finansowych na realizację

zadań z innych źródeł niż dotacje gminne, wymianę dobrych praktyk, wzajemne informowanie się o planowanych działaniach, zamieszczanie na stronie internetowej gminy informacji istotnych dla organizacji pozarządowych, przekazywanie informacji o dostępnych programach, projektach, konferencjach i szkoleniach, obejmowanie patronatem Wójta Gminy Radwanice działań, udzielanie rekomendacji organizacjom współpracującym z gminą czy współpracę w realizacji wspólnych przedsięwzięć na rzecz lokalnej społeczności. Ogromne znaczenie ma przede wszystkim wsparcie finansowe, udzielane w ramach konkursów oraz w trybie pozakonkursowym w ramach tzw. „małych grantów” na realizację zadań publicznych.

III. Wymiar gospodarczy

III.1 Aktywność zawodowa mieszkańców

Sytuację na rynku pracy można w gminie Radwanice ocenić jako pozytywną. Dało się co prawda odnotować nieznaczny wzrost liczby bezrobotnych w 2020 r., co należy łączyć z pandemią koronawirusa i pogorszeniem tego wskaźnika w znacznej części samorządów, jednak już w kolejnym roku sytuacja powoli wracała do normy. Liczba bezrobotnych od 2018 r spadła łącznie o 12,7%, podczas kiedy w powiecie trend ten był nieco wolniejszy i wyniósł 7,8%. Wysoki jest udział kobiet wśród osób bezrobotnych i od 2019 r. ciągle rośnie, osiągając w 2022 r. prawie 70%. Wśród bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy przeważają osoby długotrwale bezrobotne (54,5%), natomiast nieco ponad ¼ stanowią bezrobotni, którzy ukończyli 50. rok życia. Tendencje te są spójne z sytuacją w powiecie polkowickim.

Tabela 23 Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w powiecie polkowickim i gminie Radwanice w latach 2018–2022.

	2018	2019	2020	2021	2022
powiat polkowicki	4,3%	4,2%	4,9%	4,6%	4,3%
gmina Radwanice	4,2%	4,6%	4,9%	4,6%	3,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 24 Liczba bezrobotnych z uwzględnieniem kobiet w powiecie polkowickim i gminie Radwanice w latach 2018-2022.

	2018		2019		2020		2021		2022	
	B	K	B	K	B	K	B	K	B	K
powiat polkowicki	1689	62,7%	1651	61,7%	1819	60,4%	1708	59,1%	1558	59,8%
gmina Radwanice	126	59,5%	135	59,3%	142	64,1%	131	63,4%	110	67,3%

B – liczba bezrobotnych ogółem, K – udział procentowy kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 25 Wybrane kategorie bezrobotnych w powiecie polkowickim i gminie Radwanice w 2022 r.

	bezrobotni do 25. roku życia		bezrobotni po 50. roku życia		bezrobotni długotrwale		bezrobotni niepełnosprawni	
	B	%	B	%	B	%	B	%
powiat polkowicki	177	11,4	451	28,9	793	50,9	126	8,1
gmina Radwanice	10	9,1	29	26,4	60	54,5	8	7,3

B – liczba bezrobotnych danej kategorii

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Informator miesięczny*, <https://polkowice.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/liczba-bezrobotnych> [dostęp: 23.06.2023 r.].

III.2 Rolnictwo

Gmina Radwanice posiada w głównej mierze charakter rolniczy. Użytki rolne obejmują około 74% obszaru gminy (przy czym grunty orne stanowią około 49% jej powierzchni). Poddając analizie

bonitację miejscowych gleb, przeważają te, które mają klasę V, czyli słabej jakości. Obejmują one 53% areалу gruntów ornych gminy, w tym największe w obrębach: Radwanice (399,10 ha), Buczyna (378,77 ha), Sieroszowice (355,36 ha) i Łagoszów Wielki (278,22 ha). Na terenie gminy Radwanice nie zewidencjonowano najlepszych gleb, tj. klasy I. Zaledwie 0,7 ha, czyli 0,02% gruntów ornych, stanowią gleby klasy II określanych jako bardzo dobre (obręb Drożyna). Natomiast gleby klasy: IIIa - dobre oraz IIIb - średnio dobre, zajmują łącznie 7,01% areалу gruntów ornych gminy – w obrębach Przesieczna (50,4 ha), Lipin (46,03 ha), Drożów (45,41 ha) i Łagoszów Wielki (29,9 ha). Średniej jakości gleby, tj. IVa oraz IVb obejmują 28,95% areалу gruntów ornych w obrębach: Buczyna (263,93 ha), Łagoszów Wielki (178,89 ha) i Sieroszowice (174,98 ha). Najsłabszej klasy gleby, czyli VI – stanowią 10,39% gruntów ornych gminy w obrębach Łagoszów Wielki (93,11 ha), Sieroszowice (62,20 ha) i Lipin (44,03 ha). W centralnej oraz środkowej części gminy znajdują się użytki zielone. Jest to pas terenu ciągnącego się od północno-zachodniej granicy gminy w stronę Łagoszowa Wielkiego, przez obręby: Drożyna, Drożów, Lipin i Przesieczna. Dominują tu użytki zielone średnie. W pozostałych częściach gminy zlokalizowane są użytki zielone słabe i bardzo słabe².

Na analizowanym obszarze jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej pod względem przydatności gleb do produkcji rolnej jest przeważnie niska, aczkolwiek zróżnicowana. Dominują gleby kompleksów żyznych – dobrego, słabego oraz bardzo słabego, które łącznie zajmują 55% powierzchni gruntów ornych gminy. Kompleksy te przeważają w części centralnej i południowej gminy. Między innymi w północno-zachodniej części obrębu Sieroszowic, południowej części obrębu Łagoszów Wielki czy w północno-wschodnim fragmencie obrębu Pudło znajdują się gleby słabych kompleksów: zbożowo-pastewnego mocnego i zbożowo-pastewnego słabego. W północnej części gminy, a także gdzieś w północnej i wschodniej części miejscowości Jakubów, znajdują się gleby kompleksów najlepszych, tj. pszennego bardzo dobrego, pszennego dobrego, pszennego wadliwego i żytniego bardzo dobrego (pszenno-żytniego). Niemal 15% powierzchni gruntów ornych gminy obejmują gleby o wysokiej przydatności rolniczej. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej – który bazuje na ocenie wskaźników poszczególnych elementów takich jak: jakość i przydatność gleb, stosunki wodne gleb, rzeźba terenu oraz agroklimat – dla gminy Radwanice wynosi 65,7 punktów. Wskaźnik ten jest na porównywalnym poziomie, co średniokrajowy, który wynosi 66,6 punktów, natomiast znacząco niższy niż śreńiowojewódzki, który z kolei sięga 86 punktów. Biorąc pod uwagę powyższe, najkorzystniejsze dla rolnictwa warunki występują w północnej części gminy, tj. w obrębie Drożyna

² *Prognoza Oddziaływania na Środowisko Projektu Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Radwanice, Radwanice 2021 r., s. 23-24.*

(96,8 pkt). Najniższe w obrębach: Sieroszowice (55,2 pkt), Nowy Dwór (53,2 pkt) i Nowa Kuźnia (51,3 pkt)³.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. znaczna część, bo 133 gospodarstwa rolne prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych. Jednakże 33% ogółu gospodarstw ma główny dochód z pracy najemnej. Z kolei 27% gospodarstw rolnych wykazało, że ich głównym źródłem utrzymania, tj. stanowiącym ponad 50% dochodu – jest działalność rolnicza.

Analizując wielkość gospodarstw rolnych w gminie Radwanice, można stwierdzić, że przeważają małe gospodarstwa o powierzchni do 5 ha (52,9%). Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw jest – zgodnie z danymi GUS – wyższy niż w województwie (47,4%) i powiecie (58,9%). Udział największych gospodarstw (powierzchnia >50 ha) stanowi 15,7%.

Tabela 26 Powierzchnia gospodarstw rolnych w gminie Radwanice.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych	2019	2020	2021	2022	2023
do 5 ha powierzchni	36	40	67	71	74
powierzchnia 5–10 ha	11	13	21	24	24
powierzchnia 10–50 ha	9	11	20	20	20
powierzchnia powyżej 50 ha	15	18	21	21	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych podatkowych Urzędu Gminy w Radwanicach.

Gospodarstwa rolne w gminie specjalizują się głównie w uprawie zbóż, które stanowią 74,6% całkowitej powierzchni zasiewów, z czego aż 92% to zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi. Gospodarstwa zajmujące się hodowlą drobiu (w głównej mierze drobiu kurzego) stanowią 26% ogólnej liczby gospodarstw, natomiast zaledwie 10% gospodarstw posiada bydło i trzodę chlewną.

III.3 Podmioty gospodarcze

W 2022 r. z terenu gminy Radwanice w REGONie zarejestrowanych było 414 podmiotów, z czego 315 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze gminy w ciągu ostatnich 5 lat uległa zwiększeniu. Poziom ich wzrostu był o niemal 3% wyższy w porównaniu z tym, jaki zanotował powiat polkowicki w tym samym czasie i minimalnie niższy w stosunku do dynamiki wzrostu w całym województwie dolnośląskim. Analizując wielkość przedsiębiorstw działających na terenie gminy, niemal 97% z nich stanowią te najmniejsze, zatrudniające do 9 osób. Z kolei większe podmioty gospodarcze, tj. zatrudniające powyżej 50 osób, stanowią zaledwie 0,5%.

³ Tamże, s. 23-24.

Tabela 27 Liczba podmiotów gospodarczych w 2018 i 2022 r. w gminie Radwanice na tle powiatu i województwa.

Jednostki samorządu terytorialnego	2018	2022	zmiana
województwo dolnośląskie	375 294	427 198	↑ 13,8%
powiat polkowicki	4 821	5 288	↑ 9,7%
gmina Radwanice	368	414	↑ 12,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

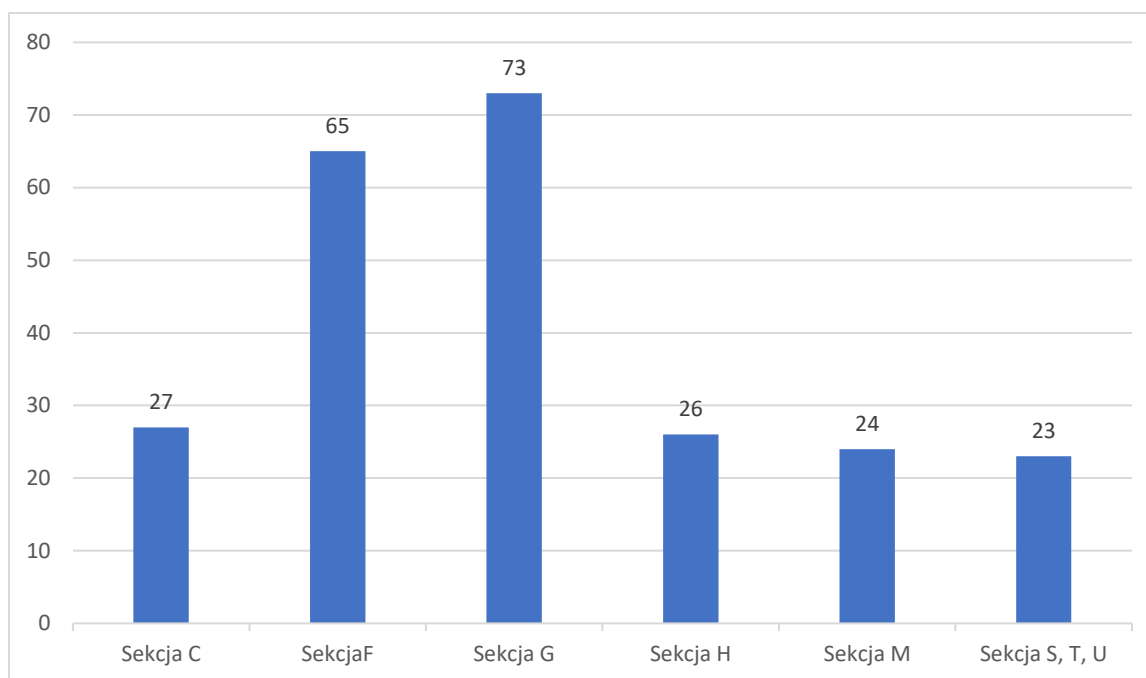
Tabela 28 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w gminach powiatu polkowickiego na tle województwa dolnośląskiego w 2022 r.

	0–9	10–49	50–249	250–999	1000 i więcej
województwo dolnośląskie	415 328	9 510	2 014	290	56
powiat polkowicki	5 103	144	34	3	4
gmina Chocianów	1 049	19	3	0	0
gmina Gaworzycy	333	9	1	0	0
gmina Grębocice	295	13	0	0	0
gmina Polkowice	2 436	75	25	3	4
gmina Przemków	590	16	3	0	0
gmina Radwanice	400	12	2	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Poddając analizie ogólną liczbę przedsiębiorstw, w szczególności mikroprzedsiębiorstw, na tle pozostałych gmin z powiatu polkowickiego, gmina Radwanice notuje jeden z najniższych wskaźników (zaraz za gminami Grębocice i Gaworzycy). Największa liczba podmiotów gospodarczych działa w sekcji handel i naprawa samochodów (niemal 18% ogółu). Drugą wyróżniającą się na tle pozostałych sekcją jest F – budownictwo (ponad 15%). Natomiast sekcje C (przetwórstwo przemysłowe), H (transport i gospodarka magazynowa), M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) oraz S, T, U (Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby oraz organizacje i zespoły eksterytorialne) stanowią łącznie niemal 25% funkcjonujących na terenie gminy.

Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Radwanice systematycznie rośnie. Ta tendencja jest zauważalna dla województwa i dla powiatu polkowickiego (wyjątek stanowi gmina Grębocice, która w 2019 r. zanotowała nieznaczny spadek tego wskaźnika).

Legenda: C – Przetwórstwo przemysłowe, F – Budownictwo, G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H – Transport i gospodarka magazynowa, M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, S i T, U – Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby oraz organizacje i zespoły eksterytorialne.

Rysunek 7 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD w gminie Radwanice w 2022 r. (sekcje powyżej 20 podmiotów).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W latach 2018-2022 najwięcej podmiotów gospodarczych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tym samym okresie sektor ten odnotował wzrost o 12,5%. Kolejnym sektorem, który odnotował wzrost również o 12,5%, to spółki handlowe. Natomiast liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych pozostała na niezmiennym poziomie. W tym czasie zlikwidowano jedną spółdzielnię.

Tabela 29 Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice w latach 2018–2022 (sektor prywatny).

L.p.	Sektor podmiotu	2018	2019	2020	2021	2022
1.	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	280	282	295	306	315
2.	spółki handlowe	8	8	7	7	9
3.	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	0	0	0	0
4.	spółdzielnie	3	3	2	2	2
5.	stowarzyszenia i organizacje społeczne	25	26	25	26	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Poddając analizie sektor podmiotów gospodarczych C – przetwórstwo przemysłowe, który posiada największy potencjał rozwojowy pod względem współpracy z potencjalnymi inwestorami, można stwierdzić, że w 2022 roku posiadał on przyzwoitą pozycję w strukturze ogółu podmiotów.

Tabela 30 Zestawienie podmiotów sekcji C PKD 2007 w gminie Radwanice w 2022 r.

Dział	Opis	Liczba podmiotów
10	produkcja artykułów spożywczych	3
13	produkcja wyrobów tekstylnych	1
14	produkcja odzieży	2
15	produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	1
16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	9
17	produkcja papieru i wyrobów z papieru	0
18	poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	0
23	produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	2
25	produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	4
32	pozostała produkcja wyrobów	1
33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	6
Razem	29	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 31 Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem w województwie dolnośląskim, powiecie polkowickim oraz gminie Radwanice w latach 2018–2022.

Jednostki samorządu terytorialnego	2018	2019	2020	2021	2022
województwo dolnośląskie	129,4	132	136,2	141,8	147,9
powiat polkowicki	76,5	77,8	81,5	84,3	86,3
gmina Chocianów	75,4	77,8	81,3	85,1	85,9
gmina Gaworzyce	78,5	81,4	85,5	89	91
gmina Grębocice	51,6	49,1	53,4	56,8	58,2
gmina Polkowice	85,7	86,6	90,5	92,5	94,5
gmina Przemków	63	65,5	69,2	73	77,7
gmina Radwanice	76,6	78,2	80	81,5	82,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W powiecie polkowickim na przestrzeni ostatnich pięciu lat gmina Radwanice miała czwarty pod względem wysokości wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby mieszkańców. Najgorzej przedstawiają się średnie wskaźniki dla gmin: Grębocice oraz Przemków. Z kolei gmina Radwanice zanotowała najniższą w powiecie dynamikę wzrostu liczby przedsiębiorstw w analizowanym okresie (7,44%), przy czym najwyższy wzrost tego wskaźnika wykazała gmina Przemków (23,33%), zaś cały powiat prezentuje dynamikę na poziomie 12,81%.

Według danych GUS w 2022 r. zarejestrowało się 28 nowych podmiotów⁴. Mniejszy wskaźnik, bo po 25, wykazują gminy Gaworzyce oraz Grębocice. Dla porównania w tym samym roku w gminie Polkowice zarejestrowało się 195, a w całym powiecie polkowickim 391 nowych podmiotów gospodarczych. W ciągu ostatnich 5 lat w gminie Radwanice najmniej podmiotów zarejestrowało się w 2018 r. (21), a najwięcej w 2021 r. (34).

Odnosnie do liczby wyrejestrowanych podmiotów, to w roku 2022 w gminie Radwanice wynosiła ona 20, natomiast w gminach Gaworzyce i Grębocice odpowiednio: 21 i 15. Cały powiat polkowicki zanotował wysokość tego wskaźnika na poziomie 284. Gmina Radwanice wykazała najwyższą liczbę wyrejestrowanych podmiotów z rejestru REGON w roku 2018 (w liczbie 23).

Na terenie gminy funkcjonuje jedna instytucja otoczenia biznesu, tj. Związek Pracodawców Polska Miedź, skupiający 120 pracodawców. Wspiera on zrzeszane firmy w zakresie m.in. negocjowania układów zbiorowych z pracownikami, dbania o interesy pracodawców w procesie kształtowania polityki społecznej i innych polityk publicznych, ale także działa na rzecz rozwoju lokalnych społeczności.

Dla rozwoju gospodarczego gminy istotne znaczenie mają występujące na jej terenie złoża kopalin, przede wszystkim złoża rud miedzi, którym towarzyszą m.in. srebro, cynk, ołów, kobalt, nikiel, wanad i molibden. Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego w gminie Radwanice występują następujące złoża rud miedzi:

1. „Sieroszowice” o powierzchni około 9,6 tys. ha (także na terenie gmin Grębocice, Jerzmanowa, Polkowice i Żukowice), w tym $\frac{1}{3}$ w gminie Radwanice;
2. „Polkowice” o powierzchni około 6,6 tys. ha (także w gminach: Chocianów, Lubin i Polkowice), w tym 3,3% na terenie gminy Radwanice;
3. „Radwanice - Gaworzyce” o powierzchni około 6,89 tys. ha (także w gminach: Gaworzyce, Polkowice, Przemków, Żukowice), w tym 52% na terenie gminy Radwanice. Eksploatację prowadzi się obecnie w południowej części gminy, w części złoża „Radwanice-Wschód”.

Koncesję na wydobycie z każdego z tych złóż wygasają z końcem 2063 r. Występujące także na terenie gminy złoża kruszyw naturalnych i piasków podsadzkowych nie są obecnie eksploatowane.

Inne ze złóż zlokalizowanych w obszarze gminy, to

1. Złoża piasków posadzkowych „Sucha Górna” o powierzchni 177 879 tys. m³ (także na terenie gmin Polkowice, Jerzmanowa), w tym 17,2% na terenie gminy Radwanice;
1. Złoża kruszywa naturalnego:

⁴ [Za:] Bank Danych Lokalnych

- a) „Sieroszowice” znajduje się w północno-zachodniej części obrębu Sieroszowice, a jego zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 374 tys. ton;
- b) „Łagoszów Wielki” znajduje się w zachodniej części obrębu Łagoszów Wielki, jego zasoby geologiczne bilansowe, to 862 tys. ton;
- c) „Buczyna I” w zachodniej części obrębu Buczyna, jego zasoby geologiczne bilansowe, to 4 688 tys. ton;
- d) „Lipin I” - zachodniej części obrębu Buczyna, zasoby geologiczne bilansowe wynoszą 2 743 tys. ton.⁵

III.4 Turystyka

Sieć szlaków turystycznych znajdująca się na terenie gminy jest stosunkowo rozwinięta. Są to zarówno szlaki piesze, rowerowe, jak i konne. Uwzględniają lokalne aspekty kulturowe, przyrodnicze oraz krajobrazowe.

W północno-wschodniej części gminy, tj. w rejonie Jakubowa, znajduje się najwięcej szlaków. Najczęściej turyści odwiedzają sanktuarium św. Jakuba Starszego Apostoła – główny punkt na Dolnośląskiej Drodze Św. Jakuba, a także Źródło św. Jakuba, które znajduje się w rezerwacie „Buczyna Jakubowska”. W miejscowości Jakubów funkcjonuje również – udostępniana do zwiedzania – winnica.

Na chwilę obecną w obrębie gminy Radwanice funkcjonuje jeden lokal gastronomiczny, nie ma natomiast obiektów noclegowych.

Tabela 32 Szlaki turystyczne na terenie gminy Radwanice.

Nazwa	Rodzaj	Długość	Przebieg
Dolnośląska droga św. Jakuba	pieszy, rowerowy, konny	160 km	Prowadzi z kolegiaty w Głogowie, przez sanktuarium św. Jakuba Apostoła w Jakubowie do granicy polsko-niemieckiej w Zgorzelcu-Görlitz ⁶ .
Szlak Dziadoszan	pieszy, rowerowy	130 km	Z miejscowości Chobienia (gmina Rudna) do Bytomia Odrzańskiego, a odcinek rowerowy – z Chobieni do Wierzchowic (gmina Gaworzyce); na obszarze gminy Radwanice prowadzi przez obręb Jakubów.
Wokół Gminy Radwanice	rowerowy	48 km	Urząd Gminy w Radwanicach - Lipin - Drożyna - Drożów - Jakubów - Szyb - Dobromil - Łagoszów Wielki - Kłębanowice - Sieroszowice - Ufanów - Nowa Kuźnia - Teodorów - Nowy Dwór - Krępa - Buczyna - Krajewo - Urząd Gminy w Radwanicach

⁵ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Radwanice, s. 73.

⁶ Droga dolnośląska, <https://camino.net.pl/droga-w-polsce/droga-dolnoslaska/> [dostęp: 10.06.2023 r.]

Szlak konny po Wzgórzach Dalkowskich	konny	150 km	Prowadzi z Sobina (gmina Polkowice) do Małomic (wzpowiecie żagańskim, województwo lubuskie). Na obszarze gminy Radwanice przebiega przez obręb Jakubów.
Szlak konny Jakubów - Trzebicz	konny	bd.	Biegnie przez: Jakubów, Drożów, Drożynę, Radwanice, Buczynę, Strogoborzyce, Teodorów, Nową Kuźnię, Ułanów i Sieroszowice.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Raportu o Stanie Gminy Radwanice na rok 2022”, s. 6-7.

W rezerwacie przyrody „Buczyna Jakubowska” na obszarze gminy Radwanice wytyczono ścieżkę edukacji ekologicznej, która stała się bardzo popularna wśród mieszkańców gminy.

Stosunkowo dużym zainteresowaniem cieszy się turystyka konna, na której potrzeby w miejscowości Jakubów powstał kompleks sportowo-rekreacyjny. Przez Jakubów przebiega również szlak konny, który łączy Wzgórze Dalkowskie, Bory Dolnośląskie i Góry Izerskie.

Obecnie prowadzone są prace nad stworzeniem Miedziowego Szlaku Rowerowego, tj. sieci rekreacyjnych szlaków rowerowych łączących powiaty: głogowski, polkowicki, lubiński i legnicki. W projekt zaangażowało się 19 samorządów. Planowana jest budowa około 300 km ścieżek rowerowych, mających docelowo sprzyjać pobudzeniu aktywności gospodarczej, społecznej środowiskowej Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego, a także poprawić proekologiczne postawy mieszkańców poprzez zachęcenie ich do codziennego korzystania z transportu rowerowego. Powstaje też droga dla rowerów pomiędzy Polkowicami i Grębolicami z odnogą biegnąca do gminy Radwanice, w kierunku Sieroszowic (odcinek około 5,5 km).

Warto wspomnieć o tradycyjnych produktach lokalnych pochodzących z regionu, którymi są miód wraz z jego produktami (wytworzonymi głównie w Buczynie, Sieroszowicach i Przesiecznej), a także pierogi Wyżykowskiego z Sieroszowic i wino z Jakubowa⁷.

Promocji turystycznej służą także imprezy turystyczne. W gminie od kilkunastu lat obchodzone jest święto myśliwych oraz miłośników koni „Hubertus”. To dwudniowa impreza przyciągająca nie tylko okolicznych mieszkańców, ale również wielu sympatyków łowiectwa i koni. W maju 2022 r. miał miejsce również Duathlon Radwanice, który zgromadził blisko 500 osób z całej Polski. Impreza ta doczekała się swojej reedycji w maju 2023 r. Dystans do pokonania przez zawodników obejmował w wersji classic: 10 km biegu, 40 km jazdy rowerem i 5 km biegu, w wersji sprint – odpowiednio: 5 km/20 km/2,5 km oraz long – odpowiednio: 10 km/60 km/10 km. Przyjęło się również, że corocznie organizowane są w gminie rajdy rowerowe. Pierwszy z nich organizowany w czerwcu przyciąga do udziału całe rodziny, gdyż jego dystans wynosi zwykle ok. 20 km, natomiast drugi – wrześniowy odbywa

⁷ Strategia Rozwoju Gminy Radwanice na lata 2015–2023, s.75

się na dystansie ok. 50 km i przeznaczony jest dla bardziej wprawionych rowerzystów. Obie imprezy mają za zadanie przyciągnąć uczestników także spoza terenu gminy oraz zaprezentować gminę jako miejsce atrakcyjne pod względem turystycznym⁸. Na obszarze gminy organizowane są także imprezy okolicznościowe, jak „Dni Gminy Radwanice”, czy „Dożynki Gminne”, a także wiele innych.

Gmina organizuje również liczne konkursy dla mieszkańców. W 2023 roku odbyły się m.in.: konkurs fotograficzny pn. „Gmina Radwanice w obiektywie”, którego celem było m.in. zareklamowanie atrakcji przyrodniczych na jej obszarze; konkurs „Aktywne sołectwa Gminy Radwanice”, który miał na celu zintegrowanie mieszkańców, wsparcie sołectw w ich rozwoju, a także mobilizację mieszkańców sołectw do wspólnych inicjatyw i większej aktywności; IV edycja konkursu „Melduję się na pobyt stały w Gminie Radwanice”, który miał zmobilizować osoby zamieszkujące teren gminy do zameldowania się na pobyt stały; a także wiele innych konkursów organizowanych w związku z odbywającymi się wydarzeniami gminnymi, np. „Zrób sobie selfie” przeprowadzony podczas Dni Gminy Radwanice, „Mój wymarzony Dzień Dziecka w Gminie Radwanice” zorganizowany przy okazji obchodów Dnia Dziecka oraz konkursy na „Najlepsze Ciasto Dożynkowe” i „Najlepszą Nalewkę Dożynkową”, które odbyły się w trakcie Dożynek Gminnych.

Ponadto w gminie opracowano monografię na jej temat oraz planowane jest uczestnictwo w targach turystycznych.

⁸ „Raport o Stanie Gminy Radwanice na rok 2022”, s. 94

IV. Wymiar przestrzenny

IV.1 Walory kulturowo-przyrodnicze

IV.1.1. Zabytki

Na zasób kulturowy gminy składają się 144 zabytkowe obiekty nieruchome⁹. Poniżej przedstawiono najważniejsze zabytki.

Pałac w Jakubowie

Budynek powstał w 1 poł. XVI w. z inicjatywy rodu von Unwürde. Do jego budowy wykorzystano cegły i kamienie. Jego pierwotna powierzchnia użytkowa wynosiła 580 m², miał dwie kondygnacje. Przez lata pałac zmieniał właścicieli, ostatnim był Aurel von Rittberg. Z początkiem XX w. gruntownie go przebudowano, jednakże w 1945 r. spłonął. Przez wiele lat popadał w ruinę, aż groził zawaleniem. W 2020 r. został zabezpieczony, a teren do niego przylegający uporządkowano i wyposażono w tablice informacyjne.

Pałac w Sieroszowicach

Został wzniesiony w 1798 r. na polecenie rodu von Eckartsberg. Budynek stoi w centralnej części wsi. Pałac przebudowano w 1. poł. XIX w. w stylu klasycystycznym. Jest to budowla na planie podkowy z wysuniętymi krótkimi ramionami, skierowanymi od ogrodu w stronę głównej drogi. Fasadę zdobi pseudoryzalit z czterema kolumnami wejściowymi i trójkątnym tympanonem na szczycie, a także reliefy ze scenami alegorycznymi w płycznach międzyokiennych. Jest własnością prywatną.

Dawny budynek szkoły w Jakubowie

Obecnie jest to budynek mieszkalny, w przeszłości pełnił także funkcję pastorówki, co poświadczają fotografie ze starych pocztówek z Jakubowa. Budynek pochodzi z XVIII w., został zaprojektowany w stylu barokowym. Jego budulcem była cegła, później został otynkowany. Jest to budynek 5-osiowy, w jednej z części znajduje się zdobiony ryzalit, zamknięty tympanonem ze szklanym okulusem. Budowla ma drewniane stropy, wieńczy ją mansandrowy dach. Do środka prowadzą drewniane, półkoliste drzwi umiejscowione w zdobionym portalu.

Dawny dwór w Przesiecznej

Obecnie jest budynkiem mieszkalnym. Ta XVIII-wieczna budowla powstała w stylu barokowym, jednak współczesna wersja nie posiada cech stylowych. Do budowy dawnego dworu użyto cegły, a później został otynkowany. Budowla ma drewniane stropy i wiązania dachu, a zwieńczona jest dachem dwuspadowym (na początku lat 90. XX w. część dachówek wymieniono na eternit).

⁹ <https://www.radwanice.pl/Kultura-sport-i-turystyka/Turystyka-i-zabytki> [dostęp: 16.06.2023 r.].

Kościół filialny pw. św. Bartłomieja w Buczynie

Pierwsze wzmianki o kościele pochodzą z 1376 r. Od XVI w. użytkowany był przez protestantów, a od 1654 r. przez społeczność katolicką. Obecny budynek został wzniesiony w stylu renesansowym w XVI w. Dobudowano mu wieżę, zakrytą oraz chór i otoczono murem. Zachowało się wyposażenie kościoła pochodzące z XVIII w., w tym ołtarz główny, dwa ołtarze boczne, drewniana chrzcielnica i ambona. W środku umiejscowione są również cztery płyty nagrobne datowane na koniec XVI oraz przełom XVI i XVII w. – właściciele wsi i darczyńców kościoła.

Kościół par. pw. św. Jakuba Apostoła w Jakubowie

Jest to główny punkt pielgrzymkowy na Dolnośląskiej Drodze Św. Jakuba (została tu wyznaczona w 2005 r.). Pierwsze wzmianki o parafii i samej świątyni w Jakubowie sięgają 991 r. Kościół przebudowano w XIV i XVI w. Natomiast w okresie reformacji (1571 r.) została przejęta przez protestantów. W czasie wojny 30-letniej jej wrota zostały skradzione, a ołtarz zniszczony. Budynek orientowany jest ołtarzem głównym na wschód. W kościele znajduje się chrzcielnica datowana na 1601 r., która jest jednym z najstarszych elementów jego wyposażenia.

Kościół par. pw. św. Michała Archanioła w Łagoszowie Wielkim

Z 1376 r. pochodzi pierwsza wzmianka o istnieniu parafii. Pierwszy kościół w Łagoszowie Wielkim wybudowany został prawdopodobnie w XV w. Natomiast w 1. poł. XVI w. został gruntownie przebudowany, po tym jak przejęli go luteranie. W 1654 r. budynek oddano katolikom i kilka lat później ponownie przebudowano. Powstał przy użyciu kamienia polnego i cegły, wewnątrz prezentuje styl barokowy. Cennym wyposażeniem kościoła jest renesansowa chrzcielnica. Wschodnia część muru kościelnego graniczy z kaplicą św. Jana Nepomucena. Z oryginalnych dzwonów kościelnych zachował się tylko jeden, pochodzący z 1590 r. Część z nich została zabrana na cele wojenne w 1917 r. W czasie II wojny światowej budynek został niemal całkowicie zdewastowany, ale po wojnie zdołano go odbudować.

Kościół filialny pw. Niepokalanego Serca NMP w Radwanicach

To dawny kościół ewangelicki, wybudowany w 1878 r. i prezentujący styl neogotycki. Ma kształt prostokąta z wysoką wieżą od zachodniej strony. Znajdują się tu relikwie św. Ojca Pio oraz św. Siostry Faustyny.

Kościół filialny pw. śś. Piotra i Pawła w Sieroszowicach

Pierwsze wzmianki o nim pochodzą z 1350 r., a obecna budowla pochodzi z XVI w. Został przejęty przez ewangelików w czasach reformacji, a w 1654 r. oddano go w ręce społeczności katolickiej. Kościół jest jednonawowy, prezentuje styl gotycki. Do budowy użyto kamienia polnego, a następnie go otynkowano. Elementy wyposażenia wnętrza świątyni pochodzą z okresu późnobarokowego oraz rokokowego (XVIII w.), a najstarsza chrzcielnica datowana jest na przełom XIII i XIV w. W środku

umiejscowione są kamienne płyty nagrobne przedstawicieli rodów von Braurs i von Loss. Wieża kościelna wyposażona jest w gotycki dzwon¹⁰.

Tabela 33 Zabytkowe pałace i dwory z terenu Gminy Radwanice.

Miejscowość	Funkcja pierwotna	Czas powstania	Obecna funkcja	Wpis do rejestru zabytków
Łągoszów Wielki	dwór	1. poł. XIX w.	budynek mieszkalny wielorodzinny	NIE
Kłębanowice	pałac	kon. XIX w.	budynek mieszkalny wielorodzinny	NIE
Radwanice	dwór	pocz. XX w.	budynek mieszkalny wielorodzinny	NIE
Jakubów	pałac	XVII/XIX w.	trwała ruina	TAK
Przesieczna	dwór	XVIII w.	budynek mieszkalny	TAK
Sieroszowice	pałac	1798, 1909 r.	budynek mieszkalny wielorodzinny	TAK

Źródło: Gminny Program Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Radwanice na lata 2020–2023, s.77.

Tabela 34 Zabytkowe parki z terenu Gminy Radwanice.

Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Powierzchnia [ha]	Wpis do rejestru
Buczyna	park krajobrazowy	około XIX w.	4,5	TAK
Jakubów	park	około XIX w.	około 2,5	TAK
Kłębanowice	park krajobrazowy	około XIX w.	około 1,5	TAK
Radwanice	Park	XIX w.	8	TAK
Sieroszowice	park krajobrazowy	XVIII / 2. poł. XIX w.	7,5	TAK

Źródło: Gminny Program Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Radwanice na lata 2020–2023, s.75.

Tabela 35 Zabytkowe kościoły z terenu Gminy Radwanice.

Miejscowość	Nazwa kościoła	Wyznanie	Czas powstania	Wpis do rejestru zabytków
Buczyna	kościół prawosławny pw. Św. Dymitra Sołuńskiego	prawosławne, wcześniej ewangelickie	XIX / XX w.	NIE
Buczyna	kościół filialny pw. św. Bartłomieja	rzymsko-katolickie	XV / XVI w.	TAK
Jakubów	kościół parafialny pw. św. Jakuba Apostoła	rzymsko-katolickie	XIV w., 1752 r.	TAK
Łągoszów Wielki	kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła	rzymsko-katolickie	XIV / XVI w.	TAK
Radwanice	kościół filialny pw. Niepokalanego Serca NMB (Najświętszej Marii Panny)	rzymsko-katolickie	1872 r.	TAK
Sieroszowice	kościół filialny pw. św. Piotra i Pawła	rzymsko-katolickie	XIV w.	TAK

Źródło: Gminny Program Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Radwanice na lata 2020-2023, s.74.

¹⁰ Gminny Program Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Radwanice na lata 2020–2023, s. 87-91.

Tabela 36 Zabytkowe cmentarze z terenu Gminy Radwanice.

Miejscowość	Nazwa	Czas powstania	Powierzchnia [ha]	Wpis do rejestru
Lipin	teren pocmentarny (dawny cmentarz ewangelicki)	około 1910 r.	0,77	NIE
Łągoszów Wielki	cmentarz prawosławny (dawny ewangelicki)	około 1910 r.	0,87	NIE
	cmentarz przykościelny (dawny katolicki, później ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki)	XIV w.	0,25	TAK
Radwanice	teren pocmentarny (dawny cmentarz ewangelicki)	około 1910 r.	0,24	NIE
Sieroszowice	cmentarz parafialny (dawny ewangelicki, obecnie rzymsko - katolicki)	około 1870 r.	1,05	NIE
	cmentarz przykościelny (dawny cmentarz ewangelików i katolików, obecnie rzymsko-katolicki)	XIV w.	0,15	TAK
Buczyna	cmentarz parafialny (dawny katolicki, później ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki)	XIV w.	0,34	TAK
	cmentarz prawosławny (dawny ewangelicki)	około 1910 r.	0,45	TAK

Źródło: Gminny Program Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Radwanice na lata 2020–2023, s. 73.

Tabela 37 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się w poszczególnych miejscowościach na obszarze gminy Radwanice.

Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Rejestr
Buczyna	kościół fil. pw. św. Bartłomieja	XV/XVI w.	A/1448/50/298/L z 20.03.1955 r.
	cmentarz parafialny przykościelny	XIV w.	A/1449/883/L z 16.02.1990 r.
	cmentarz ewangelicki, ob. prawosławny	1910 r.	A/1451/873/L z 16.02.1990 r.
	plebania (nr 46)	1. poł. XIX w.	A/1450/2086/430/L z 05.05.1971 r.
	park	XIX w.	A/2742/680/L z 27.12.1983 r.
	dom nr 1	pocz. XIX w.	A/2743/671/363/L z 18.12.1963 r.
Jakubów	zespół kościoła parafialnego: kościół pw. św. Jakuba Apostoła, kaplica grobowa rodziny Kreckwitzów, ogrodzenie cmentarza kościelnego, mur, wieża bramna - dzwonnica, plebania	kościół: 1376, 1505, 1735 r.; kaplica - 1752 r.; ogrodzenie - XVI w.; mur - XIX w.; plebania - 1800 r.	A/2743/671/363/L z 18.12.1963 r.; A/6079/1-2 z 07.05.2018 r.; A/1782/689 z 18.12.1963 r.
	zespół pałacowy: pałac (ruina), park	XVII w., XIX w.	A/2915/665 z 18.12.1963 r.

	dwór, d. szkoła, ob. dom nr 20	XVIII w.	A/2916/166/316/L z 15.03.1961 r.
Kłębanowice	park		A/3005/678/L z 27.12.1983 r.
Łągoszów Wielki	kościół par. pw. św. Michała Archanioła	XIV-XVI w.	A/2214/177 z 15.03.1961 r.
	cmentarz przykościelny		A/2217/884/L z 16.02.1990 r.
	kaplica pw. św. Jana Nepomucena	1764	A/2215/698 z 18.02.1963 r.
	plebania	XVIII w.	A/2216/699/L z 18.12.1963 r.
	kuźnia	pocz. XIX w.	A/3060/700/L z 18.12.1963 r.
Przesieczna	karczma, ob. dom mieszkalny nr 4	XVIII w., XX w.	A/3287/706 z 18.12.1963 r.
	dwór, ob. dom nr 14	1. poł. XIX w.	A/3286/705 z 18.12.1963 r.
Radwanice	kościół fil. pw. Niepokalanego poczęcia NMP	1878 r.	A/2360/707 z 18.12.1963 r.
	park dworski	1. poł. XIX w.	A/3307/557/L z 06.05.1980 r.
	dom nr 138 (d. 59)		A/3308/708 z 18.12.1963 r.
Sieroszowice	kościół fil. pw. św. Piotra i Pawła	XIV w., XVI w., 1910 r.	A/2405/51 z 21.02.1955 r.
	cmentarz przykościelny		A/2406/885/L z 16.02.1990 r.
	zespół pałacowy: pałac, park	XVIII-XX w.	A/3352/730/L z 26.06.1986 r. A/3353/679/L z 27.12.1983 r.

Źródło: Gminny Program Opieki Nad Zabytkami dla Gminy Radwanice na lata 2020–2023, s.70.

IV.1.2. Warunki przyrodnicze

Gmina Radwanice położona jest w mezoregionie Wzgórz Dalkowskich i Równiny Szprotawskiej, na pograniczu Niziny Śląsko-Łużyckiej oraz Wału Trzebnickiego. Jest to strefa klimatu umiarkowanego.

Roślinność na terenie gminy występuje w charakterze: lasów, użytków rolnych i zielonych, zieleni urządzonej (w tym m.in.: cmentarzy, parków, sadów oraz ogródków przydomowych) lub zadrzewień.

Rośliny chronione występujące na terenie gminy Radwanice, to: bielistka siwa, bluszcz pospolity,

konwalia majowa, kruszyna zwyczajna, paprotka zwyczajna i pierwiosnek lekarski. Z kolei chronione gatunki zwierząt, to:

- z gromady ptaków: błotniak łąkowy, błotniak stawowy, kania ruda, żuraw, kobuz i bocian czarny, bocian biały, czajka, derkacz zwyczajny, dudek, dzięcioł zielonosiwy, dziwonia, kszyc, lerka,
- z gromady ssaków: jeź zachodni i wschodni, karczownik ziemnowodny, kret, ryjówka aksamitna, wydra;
- z gromady płazów: grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, traszka zwyczajna, żaba trawna, moczarowa, wodna i ropucha szara;
- z gromady gadów: zaskroniec zwyczajny i padalec zwyczajny;
- z gromady bezkręgowców: pachnica dębowa, modraszka i jelonek rogacz;
- z gromady ryb: śliz pospolity.¹¹

Na terenie gminy występują też następujące formy ochrony przyrody:

- rezerwat przyrody Buczyna Jakubowska został utworzony w 2001 r. Obejmuje powierzchnię 19,54 ha. Jest to rezerwat fitocenotyczny leśny utworzony w celu zachowania unikatowych fragmentów starych lasów bukowych oraz zróżnicowanych lasów liściastych, w których występują m.in. grądy i łągi. Atrakcją są występujące tu źródła, spośród których najpopularniejsze jest Źródło św. Jakuba. Krąży o nim legenda o uzdrawiającej mocy jego wody. W rezerwacie znajduje się stanowisko bluszczu pospolitego, objętego całkowitą ochroną¹².
- Przemkowski Park Krajobrazowy, nazywany także „Wrzosową Krainą”, został utworzony w 1997 r. Powierzchnia wynosi 22 340 ha¹³. Północna część Parku obejmuje fragment Równiny Szprotawskiej – szerokiego obniżenia, przez które przepływa rzeka Szprotawa, a także drugi pod względem wielkości w Polsce kompleks stawów rybackich. Centrum parku stanowi zalesiony garb morenowy, z kulminacją na wysokości 191 m n.p.m. Część południowo-zachodnia Parku leży na obszarze mezoregionu Borów Dolnośląskich, w której występują płaskie stożki napływowe rzeki Bóbr, częściowo pokryte wydmami i borami sosnowymi. W Parku znajdują się również rozległe wrzosowiska. Zachodnia część Równiny Legnickiej, zwana Doliną Czarnej Wody, znajduje się w południowo-wschodniej części Parku. Dolina porośnięta jest łąkami, pastwiskami oraz bagiennymi borami sosnowymi i lasami brzoźowymi, na których występują torfowiska.
- Obszar Natura 2000 Bory Dolnośląskie – największy w Polsce obszar leśny o powierzchni 170 tys. ha. Położony jest między pasmami moren czołowych Wzniesień Żarskich i Wzgórz Dalkowickich od północy a Pogórzem Izerskim i Pogórzem Kaczawskim od południa. Nysa Łużycka wyznacza zachodnią granicę

¹¹ *Prognoza oddziaływania na środowisko projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radwanice* s. 25-26.

¹² <https://glogow.wroclaw.lasy.gov.pl/buczyna-jakubowska> [dostęp: 29.05.2023 r.]

¹³ <https://www.dzpk.pl/index.php/przemkowski-park-krajobrazowy> [dostęp: 24.05.2023 r.]

Borów. Od wschodu Bory Dolnośląskie sąsiadują z Wysoczyzną Lubińską, Równiną Legnicką oraz Chojnowską. Charakterystyczną cechą miejscowego krajobrazu jest występowanie torfowisk i wydm śródlądowych, a także liczne stawy rybne położone wśród lasów. Przez Bory przepływają: Nysa Łużycka, Kwisa i Bóbr. Jest to obszar specjalnej ochrony ptaków. Gatunkiem dominującym jest sosna, występują także liczne odmiany dębu czy buków¹⁴.

- Obszar Natura 2000 Jelonek Przemkowski o powierzchni 62,6 ha. Jest to specjalny obszar ochrony siedlisk, mający duże znaczenie dla przetrwania jelonka rogacza. Występuje tutaj także nieduża populacja pachnicy dębowej, gatunku wymagającego do rozwoju starych dziuplastych drzew liściastych. Obszar ten chroni również duży fragment ponad 100-letniej acydofilnej dąbrowy – zbiorowiska leśnego bardzo rzadko spotkanego na terenie Borów Dolnośląskich¹⁵.

- pomnik przyrody „Buczek” – dąb szypułkowy. Rośnie 30 m od koryta Szprotawy w zabytkowym parku znajdującym się w Buczynie. Jego obwód wynosi 612 cm, a wysokość 26 m. Szacuje się, że dąb ten ma ponad 200 lat¹⁶.

IV.2 Infrastruktura techniczna

IV.2.1. Transport

Przez teren gminy przebiega droga ekspresowa S3 z węzłem Głogów Zachód (miejscowość Drożów), umożliwiającym zjazd w kierunku Radwanic, droga krajowa nr 12 relacji Łęknica (granica państwa) – Dorohusk (granica państwa) oraz droga wojewódzka 333 (dawna droga krajowa nr 3). Drogi S3 i DK12 pozwalają na łatwy dostęp do innych dróg o znaczeniu krajowym, jak autostrady A2, A4, A18 i droga ekspresowa S8. Sieć drogową uzupełniają także 8 dróg powiatowych o długości niecałych 30 km, w tym przede wszystkim nr 1016D, łączącą gminę z Głogowem, drogę 1125D w kierunku Polkowic, 1139D i 1144D w kierunku Chocianowa czy 1149D w kierunku Gaworzyc. Nawierzchnia drogi powiatowej nr 1143D wykonana jest z kostki brukowej, pozostałe mają nawierzchnię bitumiczną. Zasadniczą część układu komunikacyjnego stanowią drogi gminne o łącznej długości około 57 km. Zdecydowana większość odcinków tych dróg ma nawierzchnię twardą ulepszoną (asfalt lub kostka brukowa), w terenach niezabudowanych występują odcinki o nawierzchni miękkiej ulepszonej (żwirowo-gruntowej) lub twardej nieulepszonej.

Przez teren gminy biegnie krótki odcinek linii kolejowej nr 14 Tuplice – Łódź Kaliska. Obecnie użytkowany jest tylko jeden tor, linia jest niezelektryfikowana i obsługuje tylko przewozy towarowe.

¹⁴ <http://borydolnoslaskie.com/> [dostęp: 26.05.2023 r.]

¹⁵ <http://www.obszary.natura2000.pl/index.php?dzial=2&kat=9&art=119> [dostęp: 29.05.2023 r.]

¹⁶ <https://www.pomniki-przyrody.pl/?p=10704> [dostęp: 30.05.2023 r.]

IV.2.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Radwanice charakteryzuje się wysokim stopniem zwodociągowania. Długość czynnej sieci wodociągowej wynosi około 95,5 km. Według danych GUS obsługuje ona 99% mieszkańców gminy – 1538 gospodarstw domowych (woda z sieci nie jest jeszcze dostarczana do 21 gospodarstw). Stacje uzdatniania wody znajdują się w miejscowościach: Buczyna, Radwanice i Strogoborzyce. Miejscowość Jakubów zaopatrywana jest z ujęć gminy Jerzmanowa, zaś Nowy Dwór – z gminy Przemków.

Długość sieci kanalizacyjnej to z kolei około 82,1 km, co według danych GUS przekłada się na udział korzystających z sieci na poziomie 81,5% (1186 gospodarstw domowych). Mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków funkcjonują w Buczynie i Radwanicach, a ich wydajność wynosi 116 000 m³/rok i 400 m³/doba. Ponadto system uzupełniają 44 przepompownie ścieków. W 66 nieruchomościach z terenu gminy funkcjonują indywidualne oczyszczalnie ścieków.

IV.2.3. Sieć gazowa

Przez teren gminy biegnie odcinek gazociągu wysokiego ciśnienia Legnica - Polkowice - Żary. Polska Spółka Gazownictwa zaopatruje w gaz gospodarstwa domowe z terenu miejscowości: Lipin, Przesieczna i Radwanice, a stopień gazyfikacji wynosi 23,53%¹⁷.

Poziom dostępności do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy nie odbiega znacząco od sytuacji w powiecie i województwie. Zdecydowanie słabszy poziom osiągnęło wyposażenie gminy w sieć gazową, jednak należy tu mieć na uwadze, iż nie jest to zagadnienie, na które gmina może silnie oddziaływać.

Tabela 38 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w 2022 r. w gminie Radwanice na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.

	wodociąg	kanalizacja	gaz
województwo dolnośląskie	95,2	77,6	61,9
powiat polkowicki	98,6	87,0	65,7
gmina Radwanice	99,1	81,9	36,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

IV.2.4. Sieć elektryczna

Źródłem zasilania terenów gminy w energię elektryczną są Główne Punkty Zasilania (GPZ) zlokalizowane w Polkowicach i Przemkowie, skąd energia elektryczna liniami średniego napięcia 20kV przesyłana jest do stacji transformatorowych zlokalizowanych w następujących obrębach: Buczyna,

¹⁷ https://www.psgaz.pl/mapasystemu/PSG_data/index_2496_data/index_117.html [dostęp: 23.06.2023 r.].

Drożów, Drożyna, Jakubów, Kłębanowice, Lipin, Łagoszów Wielki, Nowa Kuźnia, Przesieczna, Radwanice i Sieroszowice¹⁸. Ponadto szyby górnicze w obrębach Jakubów i Sieroszowice posiadają własne stacje elektroenergetyczne. W Radwanicach zlokalizowana jest ponadto elektrownia fotowoltaiczna o mocy nieprzekraczającej 1 MW.

IV.2.5. Gospodarka ciepła

Gospodarka ciepła opiera się na indywidualnych lub lokalnych źródłach ciepła.

Zadania z zakresu gospodarki odpadami przejął Związek Gmin Zagłębia Miedziowego, do którego należy gmina Radwanice. W Radwanicach działa Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Odpady z gmin tworzących Związek trafiają do Instalacji Komunalnej w Trzebczu. Analiza poziomu przygotowania odpadów do ponownego użycia i recyklingu dokonywana jest dla całego Związku, przez co nie można odnieść się jedynie do gminy Radwanice. Sytuacja w ostatnich kilku latach kształtuje się następująco:

Tabela 39 Poziomy recyklingu dla gminy Radwanice w latach 2018-2022.

	Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych	Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania	Poziom składowania
2018	45%	76%	0%	-
2019	44%	83%	0%	-
2020	54%	87%	0%	20%
2021	30%	86%	0%	20%
2022	30,84%	nie dotyczy	0%	23%

Źródło: Poziomy recyklingu – ZGZM, <https://zgzm.pl/poziomy-recyklingu-zgzm-2/> [dostęp: 5.02.2024 r.].

IV.2.6. Mieszkalnictwo

Gmina dysponuje zasobem mieszkaniowym obejmującym 34 lokale mieszkalne (w tym 3 lokale najmu socjalnego i 1 lokal chroniony). Łączna powierzchnia tych lokali wynosiła 1427,01 m², czyli średnio każdy lokal liczył około 42 m². Większa część tych pomieszczeń znajduje się w stanie technicznym dobrym (lokale w Buczynie, Drożowie, Kłębanowicach, Sieroszowicach, Radwanicach – ul. Ogrodowa) lub bardzo dobrym (lokale w Radwanicach przy ul. Parkowej i część przy ul. Stawnej oraz w Łagoszowie Wielkim). Pozostałe lokale w Radwanicach przy ul. Stawnej są w stanie dostatecznym. Gmina dokonuje przede wszystkim niezbędnych bieżących napraw, remontów i modernizacji lokali wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego¹⁹. Według danych GUS na terenie gminy 97,7% mieszkań

¹⁸ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radwanice, s. 15.

¹⁹ Raport o stanie gminy Radwanice za 2022 rok, s. 39.

wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 95,7% - w łazienkę, a 76,4% w centralne ogrzewanie. Na terenie gminy przyrost liczby mieszkań jest wyższy niż w powiecie czy województwie, co wynika z jej atrakcyjności osadniczej. Jednocześnie ze względu na fakt dominacji zabudowy jednorodzinnej, większa niż w porównywanych jednostkach jest powierzchnia mieszkań.

Tabela 40 Sytuacja mieszkaniowa na terenie gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.

	Liczba mieszkań [szt.]	Średnia powierzchnia [m ²]	Zmiana 2022:2018
województwo dolnośląskie	1 294 311	70,82	+9,06 %
powiat polkowicki	23 219	76,81	+6,07%
gmina Radwanice	1 588	100,7	+11,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

IV.3 Stan środowiska

Przez gminę Radwanice przebiega droga ekspresowa S3, wokół której występuje zwiększone zanieczyszczenie powietrza gazami i pyłami oraz zwiększone zagrożenie hałasem związanych z ruchem komunikacyjnym. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w 2015 r. przeprowadziła generalny pomiar ruchu na drogach krajowych, w tym na dawnej drodze krajowej nr 3. Natężenie ruchu (SDR) na odcinku od drogi krajowej nr 12 – Potoczek (DW 329) kształtowało się na poziomie 11 236 pojazdów/dobę, z czego 2 806 pojazdów/dobę stanowiły samochody ciężarowe. Przez gminę Radwanice przebiega ponadto droga krajowa nr 12. Według wyników generalnego pomiaru ruchu natężenie ruchu (SDR) na odcinku Przemków (DW 328) – S3 kształtowało się na poziomie 4 739 pojazdów/dobę, z czego 867 to samochody ciężarowe, natomiast na odcinku S3 – Nielubia (DW 298) kształtowało się na poziomie 3 999 pojazdów/dobę, w tym 863 to samochody ciężarowe. Uciążliwości związane z hałasem najbardziej odczuwalne są na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie, w szczególności we wsiach: Borów i Dobromil. Pewna uciążliwość ze względu na zwiększony hałas może występować wzdłuż linii kolejowej o znaczeniu państwowym nr 14 relacji Łódź Kaliska - Tuplice - granica państwa.

Na obszarze gminy znajdują się ponadto szyby górnicze Zakładów Górniczych „Polkowice-Sierszowice” KGHM Polska Miedź S.A. Źródłem hałasu są tu przede wszystkim stacje wentylatorów przy szybach. Ze względu na liczne urządzenia tłumiące hałas, stosowane w tego typu obiektach, zagrożenie szkodliwym poziomem hałasu przemysłowego zarówno dla pracowników kopalni, jak i mieszkańców pobliskich miejscowości nie powinno występować. Pewnym problemem może być hałas komunikacyjny związany z obsługą szybów górniczych. Dotyczy to także hałasu generowanego przez

pojazdy i maszyny dojeżdżające i pracujące w obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych w Jakubowie²⁰.

W gminie Radwanice do sztucznych źródeł emisji pól elektromagnetycznych stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska należą linie elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii komórkowej oraz urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne wykorzystywane w przemyśle, ośrodkach medycznych, policji, straży pożarnej. Istniejące na terenie gminy urządzenia będące źródłem promieniowania elektromagnetycznego nie stanowią większego zagrożenia²¹.

Na stan powietrza atmosferycznego wpływają punktowe, liniowe i powierzchniowe źródła zanieczyszczeń. Do źródeł punktowych należą zakłady przemysłowe, w tym szyby górnicze, źródła liniowe stanowią przede wszystkim drogi, a źródła powierzchniowe to kopalnia odkrywkowa, obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych w Jakubowie i indywidualne systemy grzewcze. Na stan powietrza atmosferycznego negatywnie mogą również oddziaływać emisje zanieczyszczeń generowanych przez działalność rolniczą i leśną. Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego w gminie są kotłownie węglowe. Emisja z lokalnych źródeł jest niewspółmiernie duża do ilości wytwarzanej energii. Spowodowane jest to niską sprawnością cieplną kotłów, rodzajem paliwa oraz niedoskonałym spalaniem. Zanieczyszczenia emitowane przez kotłownie węglowe domów mieszkalnych powodują znaczące zanieczyszczenie środowiska w okresie grzewczym w zakresie stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu, tlenku węgla, pyłów, węglowodorów, sadzy i benzoalfapirenu. Potencjalnym emitorem zanieczyszczeń powietrza na obszarze gminy jest także szyb górniczy SW-3 w obrębie Sieroszowice, należący do Zakładów Górniczych „Polkowice-Sieroszowice” KGHM Polska Miedź S.A. Jediną jego funkcją jest rola szybu wydechowego w systemie wentylacyjnym kopalni. Powietrze zasysane jest z wnętrza kopalni za pomocą wentylatorów wyciągowych i odprowadzane do atmosfery poprzez dyfuzory. Z analizy dotychczasowych wyników badań emisji wynika jednak, że szyb ten nie jest źródłem znaczących negatywnych oddziaływań na stan powietrza. Lokalny problem pylenia może z kolei wiązać się z pracami prowadzonymi w obiekcie unieszkodliwiania odpadów wydobywczych w Jakubowie oraz rekultywowanej hałdzie skały płonnej w sąsiedztwie obiektu. Z ogólnodostępnych informacji nie wynika, aby dochodziło tu do emisji zanieczyszczeń powietrza, mogących mieć znaczący negatywny wpływ na pogorszenie stanu jakości powietrza. Źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego na terenie gminy jest ruch samochodowy. Ich wpływ na środowisko zaznacza się w najbliższej odległości od drogi. Potencjalnym liniowym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest też linia kolejowa nr 14, prowadząca przez północno-zachodnią część obszaru gminy. Na tym odcinku jest to linia niezelektryfikowana, stąd przejeżdżają nią

²⁰ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radwanice, s. 23-24.

²¹ Tamże, s. 25.

pociągi stanowiące źródło emisji zanieczyszczeń powietrza. Wielkość tych emisji nie jest obecnie znana jednak ze względu na krótki odcinek tej linii, jest mało prawdopodobne, by jadące nią pociągi znacząco wpływały na pogorszenie lokalnego stanu jakości powietrza. Źródłami zanieczyszczeń powietrza jest ponadto działalność rolnicza i leśna, w tym maszyny i pojazdy służące do tych działalności (emisja gazów i pyłów). W przypadku działalności rolniczej zagrożeniem dla stanu jakości powietrza są także niewłaściwe „praktyki rolnicze”, jak: nieodpowiednie stosowanie nawozów (cząstki nawozów sztucznych i pestycydy roznoszą się w powietrzu) oraz wypalanie traw i spalanie odpadów ogrodowych (praktyki te wpływają także negatywnie na różnorodność gatunkową lokalnej fauny i flory). Ponadto działalność rolnicza powoduje nasilenie pylenia z pól oraz erozji eolicznej (wietrznej)²².

Na podstawie wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu przeprowadzana jest coroczna ocena jakości powietrza atmosferycznego. Rezultatem końcowym rocznej oceny jakości powietrza jest każdorazowo określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie. Wyniki Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim - raport za rok 2022 dla gminy Radwanice należącej do strefy dolnośląskiej według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia przedstawiają się następująco:

- dla poziomu dopuszczalnego dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla, ozonu oraz poziomu docelowego kadmu, niklu – w klasie A,
- dla poziomu dopuszczalnego pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} – w klasie C,
- dla poziomu docelowego arsenu, benzo(a)pirenu – w klasie C,
- dla poziomu długoterminowego ozonu – w klasie C²³.

²² Tamże, s. 27-28.

²³ Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim – raport za rok 2022.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba mieszkańców gminy Radwanice w latach 2018-2022 z uwzględnieniem płci.	5
Tabela 2 Liczba ludności gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego, województwa dolnośląskiego i Polski w 2022 r.	5
Tabela 3 Liczba ludności gminy Radwanice oraz gęstość zaludnienia na tle powiatu polkowickiego w 2022 r.	5
Tabela 4 Ruch naturalny ludności w latach 2018-2022 w gminie Radwanice.....	6
Tabela 5 Saldo migracji w gminie Radwanice w latach 2018-2022.....	6
Tabela 6 Prognoza ludności powiatu polkowickiego do 2045 r.	10
Tabela 7 Wskaźniki dotyczące pomocy społecznej w gminie Radwanice w latach 2018-2022.	11
Tabela 8 Liczba uczniów i oddziałów w przedszkolach publicznych w minie Radwanice w latach 2018–2023.....	12
Tabela 9 Współczynnik skolaryzacji w gminie Radwanice w 2022 r. na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.	13
Tabela 10 Zajęcia pozalekcyjne w szkołach podstawowych z terenu gminy Radwanice w roku szkolnym 2022/2023.	13
Tabela 11 Liczba nauczycieli i etatów nauczycielskich w placówkach oświatowych gminy Radwanice.	14
Tabela 12 Wyniki sprawdzianu ósmoklasisty w gminie Radwanice na tle powiatu i województwa w latach 2019-2022 [%].....	14
Tabela 13 Wskaźniki dotyczące przestępczości w gminie Radwanice w latach 2019-2022.....	15
Tabela 14 Wyposażenie jednostek OSP z terenu gminy Radwanice.	15
Tabela 15 Zdarzenia na terenie gminy Radwanice, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej na 1000 mieszkańców w latach 2020–2021.	16
Tabela 16 Najważniejsze imprezy organizowane w gminie Radwanice.....	16
Tabela 17 Imprezy organizowane w gminie Radwanice w latach 2018-2022 i ich uczestnicy.....	17
Tabela 18 Wskaźniki dotyczące czytelnictwa w gminie Radwanice w latach 2018-2022 na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.....	18
Tabela 19 Działalność klubów sportowych w gminie Radwanice w 2018 r.	18
Tabela 20 Najważniejsze imprezy sportowe organizowane na terenie gminy Radwanice.....	19
Tabela 21 Opieka medyczna w gminie Radwanice w latach 2018-2022.....	20
Tabela 22 Aktywnie działające organizacje pozarządowe w gminie Radwanice wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego.....	21
Tabela 23 Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym w powiecie polkowickim i gminie Radwanice w latach 2018–2022.....	25
Tabela 24 Liczba bezrobotnych z uwzględnieniem kobiet w powiecie polkowickim i gminie Radwanice w latach 2018-2022.	25
Tabela 25 Wybrane kategorie bezrobotnych w powiecie polkowickim i gminie Radwanice w 2022 r.	25
Tabela 26 Powierzchnia gospodarstw rolnych w gminie Radwanice.....	27
Tabela 27 Liczba podmiotów gospodarczych w2018 i 2022 r. w gminie Radwanice na tle powiatu i województwa.	28
Tabela 28 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w gminach powiatu polkowickiego na tle województwa dolnośląskiego w 2022 r.	28
Tabela 29 Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Radwanice w latach 2018–2022 (sektor prywatny).	29
Tabela 30 Zestawienie podmiotów sekcji C PKD 2007 w gminie Radwanice w 2022 r.....	30

Tabela 31 Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem w województwie dolnośląskim, powiecie polkowickim oraz gminie Radwanice w latach 2018–2022....	30
Tabela 32 Szlaki turystyczne na terenie gminy Radwanice.....	32
Tabela 33 Zabytkowe pałace i dwory z terenu Gminy Radwanice.....	37
Tabela 34 Zabytkowe parki z terenu Gminy Radwanice.....	37
Tabela 35 Zabytkowe kościoły z terenu Gminy Radwanice.....	37
Tabela 36 Zabytkowe cmentarze z terenu Gminy Radwanice.....	38
Tabela 37 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się w poszczególnych miejscowościach na obszarze gminy Radwanice.....	38
Tabela 38 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w 2022 r. w gminie Radwanice na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.....	42
Tabela 39 Poziomy recyklingu dla gminy Radwanice w latach 2018-2022.....	43
Tabela 40 Sytuacja mieszkaniowa na terenie gminy Radwanice na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.....	44

Spis rysunków

Rysunek 1 Gmina Radwanice na tle powiatu polkowickiego.	3
Rysunek 2 Liczba ludności gminy Radwanice z uwzględnieniem płci w 2022 r.	7
Rysunek 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w 2022 r. w gminie Radwanice na tle powiatu polkowickiego i województwa dolnośląskiego.	7
Rysunek 4 Mieszkańcy gminy Radwanice w poszczególnych grupach wiekowych w latach 2018-2022 z uwzględnieniem płci.	8
Rysunek 5 Mieszkańcy gminy Radwanice wg funkcjonalnych grup wieku i płci w 2022 r.	9
Rysunek 6 Zmiany w strukturze mieszkańców gminy Radwanice między 2018 a 2022 r.	10
Rysunek 7 Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD w gminie Radwanice w 2022 r. (sekcje powyżej 20 podmiotów).	29